

УИЛЯМ ШЕКСПИР УКРОТЯВАНЕ НА ОПЪРНИЧАВАТА

Превод от английски: Валери Петров, 1997

chitanka.info

Красивата Бианка привлича мъжките погледи, а кандидатите за ръката ѝ са неизброими. Баща ѝ обаче отклонява всички предложения с мотива, че иска да се омъжи първо по-голямата ѝ сестра — опърничевата Катрин. И въпреки че кандидат и за нея се намира, Катрин съмсем не е сговорчива в отговор на ухажването му. Когато сватбата все пак става факт, на Катрин ѝ предстои да опита от съпруга си собственото си поведение от периода на ухажването. След много перипетии Лученцо — влюбеният кандидат на Бианка — най-последно успява да получи ръката ѝ. Двамата са щастливи, а съпругът на Катрин — Петручио вече има най-покорната жена.

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

ЛОРД КРИСТОФЪР СЛАЙ — медникар
КРЪЧМАРКА, ПАЖ, ЛОВЦИ и СЛУГИ, ПЪТУВАЩИ
АКТЬОРИ — от Увода
БАПТИСТА МИНОЛА — заможен падуански гражданин
КАТЕРИНА, БИАНКА — негови дъщери
ПЕТРУЧИО — млад веронец, жених на Катерина
ЛУЧЕНЦИО — млад пизанец, влюбен в Бианка
ГРЕМИО — стар падуански гражданин, кандидат за Бианка
ХОРТЕНЗИО — млад падуански гражданин, кандидат за Бианка
ВИНЧЕНЦИО — заможен пизански гражданин, баща на
Лученцио
ТРАНИО, БИОНДЕЛО — слуги на Лученцио
ГРУМИО, КЪРТИС — слуги на Петручио
СТРАНСТВАЩ УЧИТЕЛ
ВДОВИЦА
Шивач, Шапкар, Слуги от домовете на Баптиста, Петручио и
Лученцио; Страж и др.

Място на действието: графство Уорик — за Увода; Падуа и
извънградският дом на Петручио.

УВОД

ПЪРВА СЦЕНА

Пред една кръчма сред полето.

Влизат Кръчмарката и Слай^[1].

СЛАЙ

Аз ще те таковам тебе!

КРЪЧМАРКАТА

Пранги за теб, негоднико!

СЛАЙ

Кой е негодник ма, пачавро: Ние, Слайевци, не сме негодници! Прочети в хрониките — ние сме се заселили в Англия още с този... Ричард^[2] или как беше... Завоевателя! Затова Paucas pallabris^[3]. Млък!

КРЪЧМАРКАТА

И няма да платиш за счупените чаши?

СЛАЙ

Ни петак! Хайде, къш! Вдигай си дърмите! В името на свети Джеронимо^[4], върви си в студеното легло, да се сгрееш!

КРЪЧМАРКАТА

Аз тебе ще те науча! Ще извикам пристава, да знаеш!

СЛАЙ

Извикай триста пристава, ако щеш! Знам какво да им кажа! Не мръдвам нито педя оттук! Нека заповядат!

Ляга на земята и заспива.

Ловджийски рогове. Влиза Лордът, следван от Ловци и Слуги.

ЛОРДЪТ

Нагледай кучетата! Клепоушко
е цял във пяна; нека си почине!
Разбойника пусни на тази, дето
изниско лае! Край плета видя ли
Сребристия как тутакси поведе
в следата, хем студена? Славен пес,
не го продавам и за двайсет фунта^[5]!

ПЪРВИ ЛОВЕЦ

Звънливко, ваша милост, според мен
не е по-лош. Той първи ни насочи
към дивеча и два пъти подуши
почти студена диря. Честна дума,
това е най-доброто наше гонче!

ЛОРДЪТ

Говориш глупости! Ако Камбанка
бе бърза като него, би била
далеч по-ценна! Хайде, нахрани ги
и погрижи се хубаво за всички —
бих искал да излезем утре пак.

ПЪРВИ ЛОВЕЦ

Разбрано, ваша милост.

ЛОРДЪТ

Ха, какъв е
тоз, проснат тук? Умрял или пиан?
Я вижте диша ли?

ВТОРИ ЛОВЕЦ

Да, ваша милост.
Добре, че пивото го топли; инак
на този мраз не би могъл да спи!

ЛОРДЪТ

Натряскан скот! Лежи като шопар
в отблъскващо подобие на смърт!
Я, чувайте! Защо не си направим
със тоз пияница една шега?
Как мислите, ако очи отвори
в легло разкошно, с пръстени обсипан
и види край обилната трапеза
шпалир лакеи, няма ли беднякът
да се замае, да забрави кой е?

ПЪРВИ ЛОВЕЦ

Да, ваша милост, ще остане слисан!

ВТОРИ ЛОВЕЦ

Езика ще си глътне, ваша милост!

ЛОРДЪТ

И ще помисли, че е всичко сън
или причудица на сетивата!
Прекрасно! Занесете го веднага
в най-хубавата стая на дома ми,
доукрасете я с картини сладни
и мръсната му четина измийте,
а въздуха наоколо пропийте
със сладък дим от източни смоли
и нека музиканти да засвирят
приятна музика, когато той
очи отвори; и не смогнал още
да каже нещо, кланяйте се ниско:
„Какво ще заповяда, ваша милост?“
И трима да го чакат до леглото
със розова вода, скъп тас и кърпа:
„Ако угодно е на ваша милост
да освежи ръцете си?“ Четвърти
да му раздипля дреха подир дреха:
„Какво ще облечете, ваша милост?“

А пети да говори за жребци,
за ловни кучета и за жена му,
която уж разстроена е много
от неговата болест. „Каква болест?“
И обяснете му, че бил е луд,
и ако каже, че е луд в момента,
сторете всичко да го убедите,
че той наистина е благородник!
Но дръжте се естествено, защото
шегите са добри, когато само
не ни напуска чувството за мярка.

ПЪРВИ ЛОВЕЦ

Недейте се съмнява, ваша милост —
така усърдно ний ще го обслужим,
че той ще ни повярва непременно!

ЛОРДЪТ

Носете го тогава към леглото!

Неколцина Слуги изнасят Слай.

Тръбен звук.

Я вижте там, кой може да тръби?

Един Слуга излиза.

Пътуващ благородник може би,
решил да пренощува тук.

Слугата влиза отново.

Е, кой е?

СЛУГА

Една актьорска труппа, ваша милост,
предлагаща ви своите услуги.

ЛОРДЪТ
Повикай ги!

Влизат Актьорите.

Добре дошли, актьори!

ПЪРВИ АКТЬОР
Благодарим сърдечно, ваша милост!

ЛОРДЪТ
Таз вечер ще ми бъдете ли гости?

ВТОРИ АКТЬОР
Ако с изкуство можем да услужим
на ваша милост.

ЛОРДЪТ
Можете отлично!
Но чакайте... Тоз момък съм го виждал.
Играеше млад селянин. И ловко
задиряше девойчето... Забравих
как беше името ти, но си спомням,
че беше много жив и даровит.

ПЪРВИ АКТЬОР
Навярно ваша милост ме е виждал
във ролята на Сото^[6].

ЛОРДЪТ
Точно в нея.
И ти я изигра великолепно.
И тъй. Вий идете съвсем навреме,

защото съм скроил шега, в която
актьорският ви дар ще ми помогне.
Един приятел ще ви гледа днеска,
но аз не зная как ще се сдържите,
понеже на театър моят гост
за пръв път ще присъства и би могъл
със странния си вкус да ви накара
да се разсмейте; а него, знайте,
една усмивка хвърля го във гняв!

ПЪРВИ АКТЬОР

Повярвайте ни, ваша милост, ние
ще се сдържим, дори и той да бъде
най-смешният чудак на тоя свят!

ЛОРДЪТ

Момче, във избата ги отведи!
Любезно ги обслужвайте и нека
получат всичко онова, което
домът ми би могъл да им предложи!

Един Слуга извежда Актьорите.

А ти кажи на младия ми паж
Бартоломю да се преоблече
във женски дрехи; отведи го после
във спалнята на нашия човек
и го зови почтително „госпожо“,
а той да се обръща към простака
със почитта, която всяка дама
от висшето ни общество оказва
на господаря си, и с реверанс
и кадифен гласец да го запита:
„С какво могла би, скъпи ми съпруже,
една жена покорна и любяща
дълга си да изпълни и покаже

горещата си обич?“ След което,
редувайки милувки със целувки,
да го окъпе във сълзите бистри
на радостта, преляла от това,
че вижда пак мъжа си с трезвен мозък,
след седемте години, през които
живял е той с налудната си мисъл,
че е нещастен просяк; и ако
му липсва дарът женски да излива
обилен дъжд от сълзи по поръчка,
да скрие в носната си кърпа лук,
та щом престори се, че с нея бърше
отсъстващата влага, тя веднага
наистина да бликне... Тръгвай бърже!
И се върни, да ти възложи друго.

Слугата излиза.

Момчето, вярвам, ще наподоби —
каквото си го бива за измама —
и най-добре възпитаната дама.
Нетърпелив съм да го чуя как
ще нарече пияния простак
свой мъж и как слугите в моя дом
ще се превиват уж с поклони, щом
напуши ги избликващият смях.
И аз отивам. Трябва да съм с тях,
че иначе ще стигнат, аз ги зная,
до крайности, преди да стигнат края!

Излизат.

[1] Слай — името на главното действащо лице от Увода има смислов пълнеж — „sly“ означава на английски „хитър“. ↑

[2] „...Ричард...“ — грешка на Слай: името на норманския барон, който през 1066 г. покорил Англия, е Вилхелм Завоевателя. ↑

[3] „Paucas pallabris“ (*разв. исп.*) — „pocas palabras“ — стига приказки! ↑

[4] „В името на свети Джеронимо...“ — намек за един пасаж от „Испанската трагедия“ на Шекспировия съвременник Томас Кид — „Кой вика Джеронимо от голото легло“... ↑

[5] Фунт (или лира) — английска парична единица. ↑

[6] Сото — вероятно роля от популярна навремето пиеска. ↑

ВТОРА СЦЕНА

На горната сцена^[7] — спалня в дола на Лорда.

Влиза Слай, в скъпа нощница, обкръжен от Слуги, които носят дрехи, тас, кана и пр.; влиза и Лордът.

СЛАЙ

Кана пиво от евтиното!

ПЪРВИ СЛУГА

Не искате ли херес^[8], ваша милост?

ВТОРИ СЛУГА

Ще хапнете ли щрудел, ваша светлост?

ТРЕТИ СЛУГА

Какво ще облечете, ваша чест?

СЛАЙ

Казвам се Кристофър Слай и не съм ви нито милост, нито светлост, нито чест! В живота си не съм близвал херес и ако ще е щрудел, то да бъде говежди! И хич не ме питайте какво да облека, защото нямам повече ризи, отколкото гърбини, нито повече чорапи, отколкото крака, ни повече обувки, отколкото ходила; и дори понякога имам повече ходила, отколкото обувки, или такива обувки, че пръстите ми надзъртат изпод горнището.

ЛОРДЪТ

Да ви опази бог от тези мисли!
О, зла беда — дворянин като вас,
почитан и богат, да стане жертва
на толкоз унижителна заблуда!

СЛАЙ

Вие какво бе? Луд ли искате да ме изкарате? Току-виж, излязло, че не съм Кристофър Слай, син на стария Слай от Бъртон Хийт^[9], вехтошар по наследство, дръндар по образование, мечкар по склонност и медникар по... настоящем! Питайте Мариана Хакет, тлъстата кръчмарка от Уинкот! Ако тя не ви каже, че съм в рабоша й за четиринайсет пенса от евтино пиво, сложете мен в рабоша за най-лъжливите мерзавци от целия християнски свят! Хе! Да не ми е изпила чавка ума! Ако искате да...

ТРЕТИ СЛУГА

Ах, затова жена ви е тъй скръбна!

ВТОРИ СЛУГА

Ах, затова и ний така сме тъжни!

ЛОРДЪТ

И затова избягва ви родът ви,
от вашето безумие отблъснат!
О, господарю, древния си корен
спомнете вий и, викнали обратно
ума си от изгнание, пратете
в изгнание бълнуването грозно!
Прислугата си вярна вижте как
да ви послужи чака само знак!
Желаете ли музика?

Зазвучава музика.

Във тон

със лирата на бога Аполон^[10]
сто славея, затворени във клетки,
запяват, чуйте! Или ви се спи?
Кажете само и ще ви положим
в легло, по-пухкаво и от това
на сладострастната Семирамида^[11]!
Желаете пешком да повървите?

Ще ви застелем пътя със цветя!
Не, искате да яздите? Жребецът
пръхти в седло и сбруя, шити с бисер!
Ловът зове ви? Вашите соколи
ще литнат там, където не достига
дори и утринната чучулига!
Елени ви се гонят? Сто копия
очакват ви, с хармонията своя
небето да накарат да звъни
и да кънтят подземни кухни!

ПЪРВИ СЛУГА

Или харесвате лова на зайци?
В миг глутницата хрътки ще се стрелне
като че ли изпусната от лък!

ВТОРИ СЛУГА

Или обичате живописиста?
Кимнете само и ще ви покажем
Адонис^[12] край потока бързотечен,

и скритата в тръстиките Венера,
от чийто страстен дъх стъблата тънки
като от лек ветреца се полюляват!

ЛОРДЪТ

И девствената Йо^[13] във момента,
когато Юпитер я изненадва,
и то изписана така изкусно,
че сякаш става случката пред вас!

ТРЕТИ СЛУГА

Или пък Дафне^[14], бягаща в гората,
с очи във сълзи и нозе във кръв
тъй жива, че да би я зърнал, пръв
сам преследвачът Феб се би разплакал!

ЛОРДЪТ

Вий лорд сте, разберете, лорд, не друго!
И вашата жена е първа леди
между жените в тоз упадащ век!

ПЪРВИ СЛУГА

О, да, преди сълзите й по вас
да помрачат прекрасния й образ,
тя беше чудото на този свят,
а и сега на друга не отстъпва!

СЛАЙ

Какво? Аз — лорд? И то с такава леди?
Това е сигур сън! А може би
преди сънувал съм? Да, май съм буден:
говоря, чувам, виждам; тоя нос
подушва миризми, а тези пръсти
докосват скъпи вещи! Да, ей богу,
изглежда, че наистина съм лорд,
не беден медникар, на име Слай!...
Пред нашето присъствие тогава
съпругата ни нека се яви!
И кана от по-евтиното, бързо!

ВТОРИ СЛУГА

Не бихте ли желали, ваша милост,
да си измиете ръцете първо?
О, как се радваме, че оздравяхте
и спомнихте си кой сте и какъв сте
подир петнайсетте години сън,
в чиито промеждутъци наяве
бълнувахте!

СЛАЙ

„Петнайсетте години“?
Добре съм дремнал! И не съм ли нищо
говорил в това време?

ПЪРВИ СЛУГА

Доста нещо
и все нелепи думи, ваша милост:
макар да спяхте в тази скъпа стая,
все мислехте, че гонят ви отнейде,
и грозно се заканвахте в съня си
на някаква кръчмарка, че под съд
ще я дадете, затова че пиво
ви точела в съмнителни гърненца,
а не във четвъртини по закон.
И викахте: „Да дойде Сисли Хакет!“

СЛАЙ

Това е Марианината щерка;
тя чисти в кръчмата.

ТРЕТИ СЛУГА

О, ваша милост,
повярвайте ни най-подир, че вие
не знаете ни кръчма, ни кръчмарки,
ни Стивън Слай, ни шишкото Джон Напс,
ни Питър Търф, ни Хенри Пимпернел,
ни всички други, за които често
говорихте ни, но които никой
на този свят не е видял, ни чувал^[15]!

СЛАЙ

Благодаря на господата, задето
ме отърва от тях!

ВСИЧКИ

Амин! Амин!

Един Слуга поднася на Слай чаша.

СЛАЙ

И ти ще ме запомниш със добро!

Влиза Пажът, в женски дрехи, следван от Свита.

ПАЖЪТ

Добре ли сте таз сутрин, господарю?

СЛАЙ

Дори чудесно! Всичко е наред!
Жена ми де е?

ПАЖЪТ

Ей, ме господарю.

СЛАЙ

Защо тогаз така ме величаеш?
Аз господар съм само за слугите,
а пък за теб съм мъж!

ПАЖЪТ

За мен сте вие
и мъж, и господар, тъй както аз
жена съм и прислужница за вас.

СЛАЙ

Я виж!... А как й викат, а?

ЛОРДЪТ

Мадам.

СЛАЙ

Алис Мадам или Джоан Мадам?

ЛОРДЪТ

Мадам и толкоз. Всеки благородник
нарича своята жена така.

СЛАЙ

Мадам женичке, вярно ли е туй,
че бил съм спал петнадесет години?

ПАЖЪТ

На мен дори ми се видяха трийсет
без радостта на нощите със вас!

СЛАЙ

Да, прекалил съм. Всички зад вратата!
Събличкай се, мадам, и във кревата!

ПАЖЪТ

Ах, господарю, май ще трябва още
да потърпим със вас една-две нощи
или поне до залез, друже мил,
защото лекарят е наредил,
за да не се възвърне болестта ви,
жена ви засега да ви остави
без ласките си. Вярвай, мили мой,
че сигурно напълно прав е той
да настоява...

СЛАЙ

Точно така: той е напълно прав и толкоз настоява, че вече се
не трае! Но хич не ми се ще да изпадна отново в бълнуване. Ще
отложи тази работа въпреки кръвта и плътта!

Влиза Четвърти Слуга.

ЧЕТВЪРТИ СЛУГА

Актьорите на ваша чест узнали,
че злото вече сте преодоляли,
приготвили са весела пиеса;
понеже всички лекари и те са

дошли до убеждение такова,
че меланхолията е основа
на лудостта, бъдете тъй добри
да почетете техните игри,
защото всяка радостна забава
цери от зло и дните удължава!

СЛАЙ

Че хубаво! Нека започват! Само че какво е това „пиеса“?
Нещо като коледарски игри или нещо с фокуси?

ПАЖЪТ

Не, мили мой, пиеса — туй е нещо,
приготвено за по-изтънчен вкус.

СЛАЙ

По-вкусно, значи? Е, дай го да го вкусим!

ПАЖЪТ

Не, мили, то е нещо като разказ.

СЛАЙ

Добре! Но ти седни до мен, мадам!
Веднъж сме млади... Още по-насам!

Остават да наблюдават действието.

[7] ...На горната сцена... — в елизабетинския театър зад главната сцена е имало втора, закриваща се със завеса, а над нея — трета. За нея става дума тук. ↑

[8] Херес — силно испанско вино. ↑

[9] Бъртон Хийт; Уинкот — села в околностите на Стратфорд, родния град на Шекспир. ↑

[10] Аполон (*мит.*) — едно от главните божества на гръцката митология; бог на слънцето и на изкуствата. ↑

[11] Семирамида — легендарна асирийска владетелка, прочута със своята изнеженост. ↑

[12] Адонис (*мит.*) — юноша, в когото се влюбила гръцката богиня на любовта Афродита (рим. Венера). ↑

[13] Йо (*мит.*) — дъщеря на аргоския владетел Инах, една от възлюбените на върховния гръцки бог Зевс. ↑

[14] Дафне (*мит.*) — нимфа, която, подгонена от влюбения Аполон (Феб), призовава на помощ боговете и била преобразена от тях в лаврово дърво. ↑

[15] „...не е видял, ни чувал“ — всички изброени имена са по всяка вероятност имена на Шекспирови съвременници, още живи по време на представянето на пиесата. ↑

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Площад в Падуа.

Влизат Лученцио и Транио.

ЛУЧЕНЦИО

Най-сетне, верни Транио, изгарян
от страстното желание да видя
град Падуа, разсадник на изкуства,
в Ломбардия пристигнах — тази китна
градина на Италия, — окрилян
от бащиния топъл благослов
и придружен от тебе, мой слуга
доверен и изпитан. Тук ще спрем,
за да отдъхна и поема после
по пътя на високите науки.
Роден съм в Пиза, град навред известен
с достойните си граждани; баща ми
е знайният навсякъде търговец
Винченцио, от старото семейство
на Бентивольовците. Техен кълн,
отраснал във Флоренция, аз трябва
да оправдая скритите надежди,
като окича име наследено
с деяния на лична добродетел.
По тез причини, Транио, решил съм
да се вгълбя във точно този отрасъл
на знанието, който поучава
как щастие с добро се получава.
Какво ще кажеш ти? Защото аз
заради Падуа оставих Пиза,
тъй както жадния плувец навлиза
от плитчините в морска глъбина.

ТРАНИО

Ми perdonate^[16] господарю мой
споделям чувствата ви и се радвам,
че толкоз постоянствате във свойто
решение да смучете нектара
на философията. Но едно
ще ви се моля: като задълбаем
в суровите морални дисциплини,
дано дотам не станем ний стоици^[17],
че само да стоим като дръвници,
и толкоз Аристотеля^[18] да славим,
че лекия Овидий^[19] да забравим!
Логично със приятели бърбете,
риторика в спор уличен учете,
с поезия и музика правете
приятен своя ден и се хранете
със разни математики дълбоки
и разни метафизики високи,
но само щом сърцето ги желае.
Без радост няма полза, туй се знае.
Учете туй, което ви се нрави!

ЛУЧЕНЦИО

Благодаря ти за словата прави,
мой Транио! Да беше тук Биондело,
наели бихме, без да губим време,
квартира, подходяща да приеме
познанствата, които ще завържем...
Но гледай там! Какво е туй?

ТРАНИО

Прилича
на представление във ваша чест!

Влизат Баптиста, Катерина, Бианка, Гремио и Хортензио.

Лученцио и Транио отиват встрани.

БАПТИСТА

Недейте ми досажда, господа!
Решил съм твърдо — казах ви го: няма
за малката си дъщеря да мисля,
преди голямата да съм вредил.
Понеже ви познавам и ценя,
ако харесва някой Катерина,
да се приготви за годеж!

ГРЕМИО

„Гадеж“

бих казал аз, понеже ми се гади,
щом чуя този дявол ваш устат!
Хортензио, ако е кандидат...

КАТЕРИНА

О, татко мой, така ли ще търпите,
когато тези двама се надварват
кой по-напред на присмех да ме вземе?

ХОРТЕНЗИО

Надварване кой пръв да вземе вас?
Дори на смях не ще ви вземе никой,
такава проклетия!

КАТЕРИНА

Вие също

не се плашете: кой ли пък ви иска!
И ако някога ви стана близка,
ще бъде то, за да ви среща яко
прическата със столчето трикрако
и мутрата ви с петопръста четка
а боядисам в клоунска разцветка!

ХОРТЕНЗИО

О, боже, от туй чудо опази ме!

ГРЕМИО

И мен, всеблагии!

ТРАНИО (*настрани*)

Тихо, господарю!
Добра забава тук се очертава:
за пръв път срещам вещица такава!

ЛУЧЕНЦИО

Но пък в това сестра й как мълчи,
свенливо равновесие личи!

ТРАНИО (*настрани*)

Да, прав сте! Тихо! Гледайте ги само!

БАПТИСТА

И казаното, за да потвърдя,
ти, Бианка, влез си вкъщи! И недей
се сърди, мила, туй не означава,
че малко те обичам, чедо мое!

КАТЕРИНА

Ах, татковото галениче! Глезла!
Поне да знаеше защо ревеш!

БИАНКА

На мъката ми радвайте се, сестро!
Пред волята ви, татко, се прекланям:
от днеска във моминската си стая
над лютнята и книгата самичка
ще обучавам своя ум и слух!

ЛУЧЕНЦИО (*настрани*)

Кажи ми, Транио, добре ли чух?
Минерва^[20] сякаш с тез уста говори!

ХОРТЕНЗИО

Не ставайте суров, синьор Баптиста —
не бива да се случи зло на Бианка
за туй, че ний желаем й добро!

ГРЕМИО

Нима ще я заключите, защото
сестра й е такава хлевоуста?

БАПТИСТА

Не, господа! Безцелно е да спорим.
Във къщи, Бианка!

Бианка излиза.

Но понеже тя
към музика и книги има склонност,
учители за нея ще поканя.
Вий, Гремио, Хортензио, във случай
че чуете за някой по-способен,
пратете ми го! Аз ще бъда щедър
и благосклонен към човека, който
помогнал би добре да се възпитат
чедата ми. И тъй, на добър час!
Вий, ако щете, стойте, Катерина —
аз имам с Бианка още да говоря.

Излиза.

КАТЕРИНА

Изглежда, че сама не мога даже
да се движа! Трябва друг да каже,
според каквато бръмне го муха,
да тръгвам ли или да чакам! Ха!

Излиза.

ГРЕМИО

Върви при майка си дяволска! С тези твои дарби не си притрябвала никому тук!... Ние с вас, Хортензио, не сме толкова страстно влюбени, та да не можем да изтраем още малко, когато е явно, че сладкишът не е допечен. Сбогом. Все пак заради любовта ми към нежната Бианка, стига да открия някой да ѝ помогне в изучаването на това, което я влече, непременно ще го препоръчам на баща ѝ.

ХОРТЕНЗИО

И аз също, синьор Гремио. Но, моля ви, две думи само! Естеството на нашия спор пречеше досега на преговорите помежду ни, но само помислете и ще откриете, че за да може всеки от нас да има достъп до прекрасната Бианка и да разчита на успех в състезанието за нейната любов — и двамата засега трябва да се стремим към едно и също нещо.

ГРЕМИО

А именно?

ХОРТЕНЗИО

Много просто: да намерим мъж за сестра ѝ.

ГРЕМИО

Мъж ли? Дявол за нея!

ХОРТЕНЗИО

Не, именно мъж.

ГРЕМИО

А аз казвам: дявол! Защото кой обикновен мъж — колкото и богат да е бащата — ще е дотам луд, че да вземе това изчадие адово!

ХОРТЕНЗИО

Хе-хе, синьор Гремио! Вярно, ние с вас не можем да понасяме крясъците ѝ, но все ще се намерят по широкия свят, стига

човек да потърси малко, неколцина милостиви люде, готови да освободят Бианка от тази лоша сестричка срещу добра зестричка.

ГРЕМИО

Съмнявам се, синьор. То е все едно срещу същата сума човек да се съгласи да го бият с камшик всяка сутрин наред пазара.

ХОРТЕНЗИО

Така си е. Хвани едното — удари другото. Но тъй като общата пречка ни сближава, нека бъдем съюзници, докато омъжим по-голямата щерка на Баптиста и си открием пътя към по-малката. Тогава отново вражда!... Дивна Бианка! Блазе на бъдния ти мъж! Но побързия в краката печели халката... Какво ще кажете, синьор Гремио?

ГРЕМИО

Съгласен! И съм готов да дам най-добрия кон в цяла Падуа на този, който се хване с нея, ожени за нея и легне до нея, та да ни олекне от нея! Да вървим!

Излиза заедно с Хортензио.

ТРАНИО

...Не, господарю, любовта не може така светкавично да завладява!

ЛУЧЕНЦИО

О, Транио, и аз така си мислех,
преди на себе си да го изпитам,
но щом погледнах я за първи път,
повярвах в любовта от първи поглед
и заявявам го пред тебе, който
за мен си близък, както за Дидона^[21],
царицата на Картаген, бе близка
сестра й Ана: Транио, повярвай —
ще рухна, ще изсъхна, ще погина,
ще пламна, Транио, ако не мога

да стана мъж на таз девица скромна!
Съвет ми дай — знам, Транио, че можеш!
Ръка ми дай — знам, Транио, че искаш!

ТРАНИО

Не ще ви мъмря, господарю — с думи
любов не се цери. За нея казват:
„Зароби ли те, виж да се откупиш
по-евтино!“, или за този, който
е мъчил своя ум
с латинското четмо:
„Redime te captum
quam queas minimo!“^[22]

ЛУЧЕНЦИО

Благодаря ти. Говори нататък!
Съветът ти изглежда ми разумен.

ТРАНИО

Вий, вперили очи във красотата,
не сте видели във лице нещата!

ЛУЧЕНЦИО

О, не! Видях лицето ѝ, по-дивно
от туй на Агеноровата щерка^[23],
зарад която Зевс, във бик превърнат,
колене сгъна край брега на Крит!

ТРАНИО

И друго не съгледахте тъдява?
Не чухте как сестра ѝ вдигна врява,
такава, че едва не проглуши
и моите, и вашите уши?

ЛУЧЕНЦИО

Не, виждах аз коралови уста
пред мен да трепкат, чувствах как дъхът им

изпълва въздуха със аромати
и ме отнася нейде надалече!...

ТРАНИО

Отдето трябва да го върна вече!...
Сепнете се от унеса, синьор!
Щом влюбен сте в девойката, вий трябва
да хвърлите способности и ум
за нейното спечелване, защото
сестричка тя такава притежава,
свадлива, опака и вироглава,
а докато баща ѝ не успее
да я омъжи, вашата любима
да чака неомъжена ще има:
видяхте как във къщи я затвори,
за да не ѝ досаждат ухажори.

ЛУЧЕНЦИО

Да, Транио, какъв жесток баща!
Но чакай, аз го чух, че обеща
учители за нея да наеме!

ТРАНИО

Наистина! И нещо тук ми хрумва...

ЛУЧЕНЦИО

На мене също!

ТРАНИО

Господарю, чувствам
как двата ни кроежа се прегръщат,
целуват се и сливат във едно!

ЛУЧЕНЦИО

Каж ми своя!

ТРАНИО

Ставате учител
и давате на малката уроци —
това сте си намислили!

ЛУЧЕНЦИО

Позна!
Дали ще стане само?

ТРАНИО

Невъзможно!
Защото кой ще е на ваше място
наследник на Винченцио в тоз град;
ще учи, ще поддържа дом, ще среща
приятели, ще пие със земляци?

ЛУЧЕНЦИО

Поспри се, basta^[24]! Всичко съм предвидил:
тук ние с теб сме още неизвестни,
а никой по лице не ще познае
слуга от господар. И затова
ти, Транио, ще бъдеш господаря
и с дом, слуги и сан ще разполагаш
на мое място; а пък аз ще мина
за флорентинец, неаполитанец
или пизанец, но от нисък род.
Решено, Транио! Събличай всичко!
Сложи си моите ярки плащ и шапка,
а на Биондело аз ще кажа сам
да ти прислужва и да бъде ням.

Двамата разменят дрехите си.

ТРАНИО

Добре, готов съм! Тъй като на вас
угодно е и задължен съм аз
във всичко да ви слушам — на раздяла

нали така заръча ми баща ви
(макар че си го е представял инак!) —
от днеска аз наричам се Лученцио,
защото го обичам тоз Лученцио!

ЛУЧЕНЦИО

И още за това, че тоз Лученцио
обича също и е сам готов
да се снизи за своята любов,
която тъй пред взора му блести...

Влиза Биондело.

Ха, ето го мошеника! Бе ти
къде си?

БИОНДЕЛО

Аз съм тук, но вий къде сте?
Я, Транио ви е окрал! Или
вий него сте окрали? Или двама
сте си окрали дрехите взаимно?
Какво е туй?

ЛУЧЕНЦИО

Глупак, ела насам!
Сега съвсем не ни е до шега!
Приателя ти Транио смени
със мене облеклото си, защото
животът ми — уви! — виси на косъм:
едва пристигнал тук, в случайна свада,
убих човек и бягам от съда!
Служи му, както служил би на мен —
нареждам ти! Аз бягам! Нямам време!
Разбра ли всичко?

БИОНДЕЛО

Нищо не разбрах!

ЛУЧЕНЦИО

За Транио ни гък! От този ден
в Лученцио е той преобразен!

БИОНДЕЛО

За него всичко, а какво за мен?

ТРАНИО

Недей завижда много — ще върна това име,
когато Бианка каже: „Лученцио, вземи ме!“
Но туй е втора точка. Сега помни, момче,
затваряй си устата пред чужди хора, че...
Когато сме двамина, за мене си другар,
но иначе ти слуга си, а аз съм господар!

ЛУЧЕНЦИО

Сега ти, Транио, ще се представиш
за кандидат на Бианка. Без въпроси!
Причините ще разбереш накрая —
за днес ти стига туй, че аз ги зная!

Излизат.

Обаждат се горе Лицата от Увода.

ПЪРВИ СЛУГА

Но ваша милост клюма и не гледа!

СЛАЙ

Кой, аз да не гледам? Кълна се в света Ана, че гледам! Чудна
пиевка! Много ли има още?

ПАЖЪТ

Но, господарю, тя едва започва!

СЛАЙ

Екстра пиеса, мадам женичке! Само дано свърши по-скоро!

[16] „...Mi perdonate“... (*разв. итал.*) — простете ме! ↑

[17] Стоици — гръцка философска школа, която проповядвала вярност към нравствените принципи и отхвърляла човешките страсти.

↑

[18] Аристотел — прочут гръцки философ, родоначалник на перипатетичната школа, роден в Стагира (384–322 г. пр.н.е.) ↑

[19] Овидий — Публий Овидий Назон (43 г. пр.н.е. — 17 г. сл.н.е.) — римски поет, умрял изгнаник в гр. Томи — днешна Кюстенджа. Тук споменат като автор на поемата „Любовно изкуство“.

↑

[20] Минерва (*мит.*) — римска богиня на мъдростта и занаятите, свързана с Атина от гръцкия Пантеон. ↑

[21] Дидона — легендарна основателка на Картаген. Тя приютила след гибелта на Троя беглеца Еней и се хвърлила в горяща клада, когато той я изоставил. ↑

[22] „...Redime te...“ (*лат.*) — цитат от „Евнухът“, комедия на римския автор Теренций — „Когато те пленят, откупи се колкото можеш по-евтино!“ ↑

[23] „...Агеноровата щерка...“ (*мит.*) — Европа, дъщеря на финикийския цар Агенор, която Зевс обикнал и отвлякъл на остров Крит, като се преобразил в бик. ↑

[24] Basta! (*итал.*) — стига! ↑

ВТОРА СЦЕНА

Падуа. Пред дома на Хортензио.

Влизат Петручио и Грумио.

ПЕТРУЧИО

За кратко, взел си сбогом от Верона,
пристигнах в Падуа, за да се видя
с приятели и най-напред със моя
Хортензио... Да, този е домът му.
Я, Грумио! Какво се бавиш? Удряй!

ГРУМИО

Кого да удрям? Аз не виждам никой
да провокира с нещо ваша милост!

ПЕТРУЧИО

Врата не виждаш ли? Повтарям, удряй!

ГРУМИО

Врата ви виждам, но аз кой съм, та
да смея да ви удрям по врата!

ПЕТРУЧИО

Чуй, ей, недей разбира ме „повратно“,
че ще ти стане всичко в миг понятно,
като ти хвърля тук един пердах!

ГРУМИО

Ядосан сте и искате — разбрах —
да ви ударя пръв, та след това
да си изпати моята глава!

ПЕТРУЧИО

И аз разбрах — ще казваш: „Не дочух.“
Но аз ще го оправя твоя слух!

Дърпа му ухото.

ГРУМИО

На помощ! Полудял е! Хора! Ай!

ПЕТРУЧИО

Щом казвам „удряй“, удряй, негодяй!

Влиза Хортензио.

ХОРТЕНЗИО

Какво има? Какво става тук? Моят стар приятел Грумио и моят добър приятел Петручио! Как сте всички във Верона? Ти как я караш?

ПЕТРУЧИО

Сам виждаш — със юмруци и тояги!...

Con tutto il core ben trovato^[25], драги!

ХОРТЕНЗИО

Alla nostra casa ben venuto, molto onorato signor

Petruccio! Стани, Грумио, стани! Сега ще уредя спора ви!

ГРУМИО

Не, синьор Хортензио, не се търпи вече! Ако и това не е законна причина да престана да му служа, значи, законите са престанали да служат. На, сам съдете: той ме караше да го удрям по врата! Кажете, бива ли слуга да върши такова нещо с господаря си, когато той май годините ги е набрал толкоз, че ако играеше с тях на трийсет и едно, вече да е изгорял?

А първи да го бях ударил сам,
кой щеше да е битият, не знам!

ПЕТРУЧИО

Тъпак и безобразник! Представи си,
Хортензио, аз казах му да удря
по твоята врата, а той не иска!

ГРУМИО

Да удрям по вратата ли? О, боже!
Не викахте ли: „Удряй по врата ми!
Налагай ме с юмруци! Блъскай здраво!“?
А пък сега извъртате словата,
че не било по врат, а по... вратата!

ПЕТРУЧИО

Млъкни или пръждосвай се, ти казвам!

ХОРТЕНЗИО

Петручио, спокойствие! Тук има
безспорно някаква неразбория;
а Грумио е стар, добър слуга.
Я да оставим туй! Кажу ми, друже,
кой вятър тъй щастливо те довея
във Падуа от древната Верона?

ПЕТРУЧИО

Тоз, който пръсва младите далече
от бащин дом, където сбират само
оскъден опит. Казано накратко:
Антонио, баща ми, се помина
и аз се впуснах да пътувам с цел
да се ожения и забогатяя;
домът ми е богат и джобът — пълен,
пътувам и се радвам на света!

ХОРТЕНЗИО

Че щом е тъй, Петручио, веднага
да те представя на една девойка,

която — предварително ти казвам —
е опърничава и страшно дива,
но зестрата ѝ, вярвай, си я бива
и още как!... Но ти си ми приятел
и затова не ти я препоръчвам.

ПЕТРУЧИО

Хортензио, другари като нас
разбират се с две думи: ако знаеш
девойка, за Петручио добра
(а той би искал златото да пее
на сватбата му!), даже и да бъде
като жената на Флоренций^[26] грозна,
като пророчица Сивиля^[27] — дърта,
като Ксантипа^[28] на Сократа — зловна,
насам я давай! Нека да беснее
по-зле от буря във Адриатика,
не ще успее тя да предизвика
обрат във чувствата ми! Аз дошъл съм
да склуча брак щастлив във този град,
а брак щастлив, туй значи брак богат!

ГРУМИО

Той, синьоре, ви каза съвсем ясно намеренията си: бройте
му повечко злато и можете да го ожените за една булка, колкото
шушулка: или за най-дъртата вещица, дете няма един зъб в устата си,
но пък има болести, колкото двайсет и пет стари кранти! За него, щом
звъни пара, работата е добра!

ХОРТЕНЗИО

Тогаз, Петручио, да ти разкажа
това, което на шега подхвърлих:
аз мога да те свържа със девица
богата, хубава, със ум развит
и имаща тоз само недостатък —
но който е достатъчен с остатък —
че остра е устата ѝ отгатак

търпимото и толкоз е проклета,
че и да бях дори съвсем пропаднал,
не бих я взел за цяла златна мина!

ПЕТРУЧИО

Мълчи! Така говориш ти, защото
не си узнал цената на златото!
Баща ѝ кой е, щом ми кажеш ти,
ще я поискам, даже да треци
по-зле от гръмотевица наесен!

ХОРТЕНЗИО

Баща ѝ казва се Баптиста Минола,
човек възпитан и със чест позната;
а тя е Катерина и е минала
край възпитанието на бащата,
Това е най-зловредният език
на цяла Падуа!

ПЕТРУЧИО

Не я познавам,
макар че знам баща ѝ. Те със моя
навремето се знаеха добре.
Хортензио, не ще ме хване сън,
додето не я видя! Извинявай,
но чувствам — трябва да те изоставя,
освен ако ме придружиш до тях!

ГРУМИО

Моля ви, уважаеми, не го спирайте, щом го е прихванало!
Честна дума, ако тя го познаваше, както аз го познавам, щеше да ѝ
бъде ясно, че кръсъците при него не минават. И двацет пъти да му
каже „негодник“, „простак“ и така нататък, окото му няма да мигне.
Само да го закачи, той така ще откачи, че тя ще пририта от риториката
му, той ще я сравни със земята от сравнения! Щом го види, вашата
Катерина ще се изкатери като котка на дърво! Казвам ви, не го знаете!

ХОРТЕНЗИО

Петручио, почакай, идвам с теб!
Баптиста пази в своя дом под ключ
и моето съкровище безценно —
по-малката си дъщеричка Бианка.
Той крие я от мене и от всеки
поклонник неин и съперник мой.
Понеже мисли, че за Катерина
не ще намери мъж (и тук е прав
във връзка със проклетия ѝ нрав),
решил е той изобщо да не пуска до
Бианка никого, додето първо
проклетата си Кет не задоми!

ГРУМИО

Да наречеш мома „проклета Кет“
е все едно да ѝ дариш букет!

ХОРТЕНЗИО

Тук ти, Петручио, ще ми послужиш —
във скромна роба и със изглед строг,
ще ме представиш ти за педагог
по музика пред стария Баптиста:
ще мога тъй под форма на уроци
до Бианка да добия траен достъп,
така че със обсаждане упорно
да завоювам нейното сърце.

ГРУМИО

Ей, и това ако не е живо мошеничество! Гледай ги ти
младите как се разбират, като е да метнат дъртите!

Влиза Гремιο заедно Лученцио, преоблечен като учител и с книги под мишница.

Господарю, я вижте! Кой са тези двама?

ХОРТЕНЗИО

По-тихо, Грумио! Това е моят
съперник в любовта!... Елате тук!

ГРУМИО

Чудесен момък! Само за любов!

Отдръпват се встрани.

ГРЕМИО

Прочетох списъка. Добре съставен.
Но нека ги подвържат по-изящно.
Да няма други — само за любов,
та туй, което с нея ще четете,
да бъде винаги на тази тема.
Разбирате ме, вярвам. Ще прибавя
и своята към бащината щедрост.
Да бъдат парфюмирани, защото
онази, на която те ще служат,
самата е ухание! С какво
ще почнете?

ЛУЧЕНЦИО

С каквото и да почна,
ще ѝ говоря все във ваша полза,
патроне мой, и по-красноречиво,
отколкото сам бихте ѝ говорил,
освен ако и вий сте също учен!

ГРЕМИО

О, таз наука колко е велика!

ГРУМИО

О, тоз глухар как плаче за ритника!

ПЕТРУЧИО

Мълчи, глупако!

ХОРТЕНЗИО

Грумио, мълчи!
Здравейте, синьор Гремио!

ГРЕМИО

Здравейте,
синьор Хортензио! Познайте де,
къде отивам? У синьор Баптиста.
Бях обещал учител да подиря
за хубавата Бианка и попаднах,
за щастие, на този момък, който
по подготовка и добри обноски
е много подходящ. Добре начетен
с поезия и други книги — всички
съвсем научни, вярвайте ми!

ХОРТЕНЗИО

Вярвам.
И мен един познат ми обеща
да ми посочи музикант, от който
уроци би могла да взима Бианка,
така че в дълг и аз не ще остана
пред мойта мила.

ГРЕМИО

Тя е моя мила.
Ще го докажа със дела пред всички!

ГРУМИО

И ако не с дела, поне с парички!

ХОРТЕНЗИО

Синьор, не му е времето да спорим
кой повече обичал. Имам вест,

еднакво радостна за вас и мене:
случайно срещнах този господин
и той ми заяви, че ако ние
предложим му условия изгодни,
готов е да ухажва Катерина
и да я вземе за жена, във случай
че му допадне зестрата!

ГРУМИО

Чудесно!

Но казахте ли му за нея всичко?

ПЕТРУЧИО

Да, бях предупреден, че е свадлива,
устата, злобна, опака и дива,
но щом е само туй, не е опасно.

ГРЕМИО

Така ли мислите? А откъде сте?

ПЕТРУЧИО

Веронец съм. Антонио, баща ми,
умря, но всичко негово е живо
и бъдеще открива ми щастливо!

ГРЕМИО

Щастливо бъдеще със Катерина?
Опитайте, дано ви провърви!
Но вярно ли е туй, че сте готов
наистина да тръгнете на лов
за тази дива котка?

ПЕТРУЧИО

То се знае!

ГРУМИО

И като нищо ще я омотае!

ПЕТРУЧИО

Нали дошъл съм тука с тази цел!
Нима си мислите, че малко глъчка
ще сплаши моя слух? Не съм ли чувал
как лъвовете в тъмното реват?
Не съм ли чувал бурята в морето
като глиган разпенен да бушува?
Не съм ли чувал грохот оръдеен
и тътнене на облачни гърла?
Не съм ли чувал пред голяма битка
звън, цвилене, тръби и барабани,
а после трясък, хрясък, вик и тропот,
че да се стресна от езиче женско,
което дважд по-слабо е по звук
от кестена, когато прави „пук“
на селското огнище! Фу! Плашете
децата с него!

ГРУМИО

Пука ни на нас!

ГРЕМИО

Синьор Хортензио, аз имам чувство,
че тоз приятел е дошъл навреме
за своето и нашето добро.

ХОРТЕНЗИО

Но ний ще трябва да поемем всички
разноски по ухажването.

ГРЕМИО

Плащам!
Дано се изхитри да я спечели!

ГРУМИО (*настрани*)

Кой, моят господар ли? Той рече ли!...

Влизат Транио, богато облечен, и Биондело.

ТРАНИО

Здравейте, благородни господа!
Ще ми посочите ли де живее
синьор Баптиста Минола?

БИОНДЕЛО

Кой? Оня
със двете дъщерички?

ТРАНИО

Точно той.

ГРЕМИО

А вий, синьор, за тях ли сте тъдява?

ТРАНИО

За тях, за него — вас какво ви става?

ПЕТРУЧИО

Но да не сте за опаката, че!...

ТРАНИО

Не съм по тях!... Да тръгваме, момче!

ЛУЧЕНЦИО (*настрани*)

Добро начало, Транио!

ХОРТЕНЗИО

Поспрете!

Тогаз сте за по-малката от двете?

ТРАНИО

И тъй да е, с какво ви туй засяга?

ГРЕМИО

Със нищо, щом се махнете веднага!

ТРАНИО

Таз улица свободна е поне!

ГРЕМИО

Но дъщерята на Баптиста — не!

ТРАНИО

Защо пък не, бих искал да узная?

ГРЕМИО

Добре тогаз! Причината е тая,
че тя избраница е на синьор...

ХОРТЕНЗИО

...Хортензио!

ГРЕМИО

...И Гремио!...

ТРАНИО

...Във спор
един със друг. По-кратко, господа!
Разсъдъкът ви нека заговори!
Баптиста Минола добре познава
баща ми като гражданин заможен,
така че и да беше Бианка двойно
по-хубава и искана от полк
поклонници, аз пак бих имал право
да съм сред тях. За дивната Елена^[29]
били са хиляди, защо за Бианка
да няма един повече? И даже
сам Парис между тях да се окаже,
Лученцио ще бъде тоз един!

ГРЕМИО

Ще ни наддума този господин!

ЛУЧЕНЦИО

Не бойте се, ще се задъха скоро!

ПЕТРУЧИО

Хортензио, напразно губим време!

ХОРТЕНЗИО

Един въпрос: а виждал ли сте
вие изобщо дъщерята на Баптиста?

ТРАНИО

Не съм, но чувал съм, че има две:
голямата — и злобна, и свадлива,
а малката — и скромна, и свенлива.

ПЕТРУЧИО

Голямата е моя! Там не бутай!

ГРЕМИО

Тя негова е. И живеем с вяра,
че тоз Херакъл^[30] ще надвие звяра!

ПЕТРУЧИО

Въпроса, господине, е в това, че
по-малката от двете дъщери —
която ви се нрави — е под ключ:
родителя и не допуска никой
да я ухажва и не се обвързва
със никого, голямата додето
не бъде задомена; чак тогава
ще пусне пилето на свобода!

ТРАНИО

Това е друг въпрос! Тогава — да!

Тогава вий сте просто благодетел
за всички тук, включително и мен!
С голямата успеете ли вие,
така че път за нас да се открие
към малката, то знайте: тоз, комуто
се падне тя, не ще е тъй безчувствен
с неблагодарност да ви заплати!

ХОРТЕНЗИО

Изящни думи за правдива мисъл!
Но тъй като със тях сте се записал
жених за Бианка, ще се отплатите
на господина като нас, понеже
и тримата еднакво сме му длъжни.

ТРАНИО

Не съм от стиснатите, господа,
и каня ви на пир във чест на Бианка!
От адвокатите да вземем пример:
в съдилището страшно да се бием —
в кръчмилицето сладко да си пием!

ГРУМИО и БИОНДЕЛО

Чудесно предложение! Съгласни!

ХОРТЕНЗИО

Добре! Ще бъде пиршество нечудо!
Петручио, вий мой сте *ben venuto*^[31]!

Излизат.

[25] „...Con tutto il core... ala nostra casa...“ (*разв. итал.*) — „От все сърце ви поздравявам! Добре дошъл в дома ми, уважаеми синьор Петручио!“ ↑

[26] Флоренций — рицар-герой на средновековна повест, който, спасен от извънредно грозна жена, я взема за съпруга. ↑

[27] Сивила — нарицателно име за някои жени, на които древните римляни приписвали пророчески дарби. Най-прочута от тях била, според легендата, Кумейската Сивила (от гр. Куме в Ю. Италия), която доживяла до седемстотингодишна възраст. ↑

[28] Ксантипа — жена на гръцкия философ Сократ, прочута със своята свадливост. ↑

[29] Елена — съпруга на гръцкия цар Менелай, прочута с хубостта си. Тя била открадната от Парис, син на троянския цар Приам, което — според легендата — станало причина за избухването на Троянската война, възпята в „Илиадата“ на Омир. ↑

[30] Херакъл или Херкулес (*мит.*) — главен герой от гръцката митология, извършил 12 подвига като удушването на Немейския лъв, умъртвяването на Лернейската хидра, надвиването на Критския бик и т.н. ↑

[31] Ven venuto (*итал.*) — добре дошъл; в случая — поканен. ↑

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Падуа. В дома на Бантиста.

Влизат Катерина и Бианка.

БИАНКА

Вий себе си обиждате, сестрице,
с това, че ме превръщате в робиня!
А колкото за дрехите, самичка
пуснете ме — и ще ги съблека
до долната пола и ще ви слушам,
понеже сте по-възрастна от мен.

КАТЕРИНА

Кажи си: кой от твоите кандидати
ти най-харесва? Само без да лъжеш!

БИАНКА

Повярвайте, сестрице, ни един
от тез, които зная, в моите чувства
сред другите до днес не е изпъкнал!

КАТЕРИНА

Хортензио, нали? Признай, мръсницо!

БИАНКА

Не, честна дума! Ако ви харесва,
ще сторя всичко, той да стане ваш!

КАТЕРИНА

А, значи, лакома си за богатство —
на Гремио си хвърлила око!

БИАНКА

Нима за него сте ми завидели?
Преструвате се. И сега разбирам,
че и гневът ви бил е на шега.
Пуснете ми ръцете, мила Кет!

КАТЕРИНА

Тогава са шега и тези пет!

Удря ѝ плесница. Влиза Баптиста.

БАПТИСТА

Какво е туй? Ти! Как си позволяваш?
Такава дързост!... Милинката, плаче!
Върви, върви си ший! Не стой със тази!...
Не те е срам, ах, дух на сатаната!
С какво те е обидила, горката,
та смееш да посягаш върху нея?

КАТЕРИНА

С мълчанието си! Ще я науча!...

Нахвърля се върху Бианка.

БАПТИСТА

Какво? Дори пред мене! Бианка, влез си!

Бианка излиза.

КАТЕРИНА

А аз да си стоя, така ли? Виждам —
тя всичко е за вас, а аз ще трябва
на сватбата и да танцувам боса
и в пъкъла със старите моми
маймуни да развеждам^[32]! Щом е тъй,

ще ида да ридая в своята стая
и тайно за отплата да мечтая!

Излиза.

БАПТИСТА

Кой друг баща е бил така нещастен!...
Но някой иде!

Влизат: Гремио, съпровождан от облекения като литератор Лученцио; Петручио, придружаван от Хортензио, в дрехи на учител по музика; и Транио, следван от Биондело, който носи лютня и книги.

ГРЕМИО

Добро утро, съседе Баптиста!

БАПТИСТА

Добро утро, съседе Гремио! Бог да ви дава здраве, господа!

ПЕТРУЧИО

И вам, синьор! Нали сте вий бащата
на нежната и мила Катерина?

БАПТИСТА

Аз имам дъщеря с такова име.

ГРЕМИО

Не тъй направо! По-изотдалече!

ПЕТРУЧИО

Не ми досаждайте! Мълчете, моля!...
Дворянин от Верона съм, синьоре.
Дочул за хубостта на дъщеря ви,
за нейната приветлива свенливост,
обноски ласкави и кротък говор,
пристигам тука, гост нетърпелив,

за да се уверя със тез очи
в онуй, което толкоз често чувам;
и като входна плата бих желал
да ви услужа с този свой служител,

Представя Хортензио.

голям математик и музикант,
способен да издигне дъщеря ви
до съвършенство в тези две изкуства,
които, знам, и тъй не са й чужди.
Той Личио се казва и е родом от
Мантуа. Недейте го отблъсва!

БАПТИСТА

Добре дошли сте вий и той край вас!
Но малко се боя, че Катерина
не ще ви влезе в работа, синьор.

ПЕТРУЧИО

Ще влезе. Но, изглежда, вий не щете
да се простите още с дъщеря си
или не ви допада моя вид.

БАПТИСТА

Превратно ме разбрахте. Но кажете,
отде сте вий и как да ви наричам?

ПЕТРУЧИО

Наричам се Петручио. Баща ми
е знатният Антонио, когото
в Италия познава, вярвам, всеки.

БАПТИСТА

Аз също. И приветствувам сина му.

ГРЕМИО

Синьоре, ще прощавате, но нека
и ние, другите, да кажем нещо!
Дръпнете се! Ужасно сте припрян!

ПЕТРУЧИО

Простете, синьор Гремио, избързах;
но днеска „кой превари — той товари“.

ГРЕМИО

Бе за товаренето, то така е,
но някой после може да се кае!...

Драги съседе, един учител като този е дар, който заслужава признателност, и понеже винаги сте били към мене по-благосклонен, отколкото към когото и да било, не е редно да остана назад в любезността. Затова и аз ви доведох един млад учен,

Представя Лученцио.

който се е образовал дълги години в Реймс и е толкоз вещ в гръцкия, латинския и останалите езици, колкото другият е в музиката и математиката. Името му е Камбио^[33]. Приемете, моля ви, услугите му!

БАПТИСТА

С хиляди благодарности, синьор Гремио! Добре дошел,
драги Камбио!

Към Транио.

Господинът, изглежда, не е тукашен. Ще си позволя дързостта, уважаеми, да ви запитам за целта на вашето посещение.

ТРАНИО

Синьоре, дързостта е само моя,
понеже, чужденец във този град,
решавам се да искам дъщеря ви,

красивата и непорочна Бианка.
Аз знам, че сте решил да я дадете
чак след като омъжите сестра й,
но и молбата ми е само тази:
когато разузнаете рода ми,
и мене да допуснете наравно
с останалите нейни кандидати.
За дъщерите ви донесох само
тоз скромен музикален инструмент
и тези книги — дребен дар, но който,
приемете ли го, ще стане ценен.

БАПТИСТА (*прелиства книгите*)

Лученцио е името ви, значи;
а откъде сте, мога ли да зная?

ТРАНИО

От Пиза. На Винченцио съм син.

БАПТИСТА

Познат пизанец — чувал съм за него.
Добре дошъл в дома ми, господине!...

Към учителите.

Вземете, ти — таз лютня!... Ти — тез книги!

Дава на Хортензио лютнята, а на Лученцио — книгите. Повиква Слуга.

При ученичките им заведи ги
и представи им ги! Кажи на двете
любезно да се отнесат към тях!

Хортензио и Лученцио, последвани от Биондело, излизат със Слугата.

А ний в градината да се разходим
и после на вечеря, господа!
Повярвайте ми, всички сте ми драги
и нека всеки тук се чувства свой!

ПЕТРУЧИО

Синьор Баптиста, сделките ми пречат
надълго да ухажвам дъщеря ви.
Щом знаете баща ми, вам познат е
тоз, който, средствата му наследил,
не ги е пропилял, а умножил;
затуй кажете: ако тя ме иска,
какво ще й дадете вие в зестра?

БАПТИСТА

Едната половина от земите,
които притежавам, след смъртта ми;
и двайсет хиляди във брой веднага.

ПЕТРУЧИО

Срещу това пък аз ще й оставя —
при случая, че тя ме надживее —
имота си в земи или аренди.
И за да спазим всичко туй, предлагам
да сключим договора отсега.

БАПТИСТА

Със нея първо се договорете.
Най-важното е тя да ви обикне!

ПЕТРУЧИО

Това да е! Вий имайте предвид:
тя горда е, но аз съм упорит,
а два бучащи огъня изяждат
набързо туй, което ги подхранва.
При туй, с ветреца пламъчето расне,
но духне ли ги вихър, мигом гасне

и тя ще се превие изведнъж,
защото аз ухажвам като мъж!

БАПТИСТА

Добра сполука в трудната игра,
ала за остри думи се гответе!

ПЕТРУЧИО

За тях ще съм гранитна канара,
напрасно блъскана от ветровете!

Влиза отново Хортензио с пукната глава.

БАПТИСТА

Защо си блед? Какво ти има, драги?

ХОРТЕНЗИО

Ако съм блед, навярно е от страх!

БАПТИСТА

Не става ли от нея музикантка?

ХОРТЕНЗИО

Изглежда, по я бива за войник.
За лютни твърде люта е! Изобщо
показва неочаквано упорство!

БАПТИСТА

И ти не съумя да го пречупиш?

ХОРТЕНЗИО

Не, тя пречупи лютнята у мен!
На „пицикато“ почнах да я уча
и пръстите и рекох да наместя,
а тя със бяс на дявол, като викна:
„Ще видиш ти какво е пицикато,

като ти пицна тиквата!“ — и в миг
такъв страхотен удар ми нанесе
със лютнята, че тя ми се нахлузи
на шията и аз стоях така
във тази смешна дъсчена яка
като престъпник на позорен стълб,
докато тя наричаше ме коцкар,
глупец, дрънкач и с разни други думи
като че ли заучени подред!

ПЕТРУЧИО

Ха! Виж го ти женчето му с женче!
Ужасно ми харесва! Просто жаждам
да си побъбря мъничко със нея!

БАПТИСТА (*към Хортензио*)

Върви след мене и не се отчайвай!
С по-малката урока продължи —
тя кротка е и склонна към наука.
Синьор Петручио, елате с нас!
Или да ви изпратя долу Кет?

ПЕТРУЧИО

Да, по-добре. Ще я почакам тук.

Баптиста, Гремио, Транио и Хортензио излизат.

И щом пристигне, хвърлям се в атака!
Ако крещи, с възторг ще я похваля,
че има глас като на горски славей;
ако мълчи, ще кажа, че обичам
такива като нея сладкодумни;
ако ме пъди, ще изкажа радост
от туй, че настоява да остана;
ако отблъсне ме, ще я запитам
кога би искала да се венчаем.

Но ето я! Петручио, кураж!

Влиза Катерина.

Добрутро, Кет! Чух тъй да те наричат.

КАТЕРИНА

Макар не глух, вий май сте твърд на слух.
Наричат ме, синьоре, Катерина!

ПЕТРУЧИО

Пък аз съм чувал да ти викат Кет:
„Добрата Кет“ или пък „Злата Кет“
(във смисъл „златна“)... Слушай, мила Кет,
вълшебна Кет, Кет — полски мой букет,
Кет — скъпо вино за голям банкет,
Кет, сладичка, Кет — мъничък пакет
със лакомства, невероятна Кет,
когато чух как вред ти пеят слава,
възнасят чара ти и хвалят нрава,
почувствах сила властна как ме тласна
да искам твоята ръка прекрасна и
дойдох, движен...

КАТЕРИНА

Движен? Значи, вие
сте движимост? Е, който ви е движил,
добре ще е оттук да ви отдвижи
като ненужна маса или стол!

ПЕТРУЧИО

Аз стол? Тогава сядай върху мен!

КАТЕРИНА

Магаретата без товар не могат!

ПЕТРУЧИО

Но и жените също се товарят!

КАТЕРИНА

Е, да! Но не със чудо като вас!

ПЕТРУЧИО

Недей се плаши, аз ще те щадя —
каквато си ми крехкичка и лека...

КАТЕРИНА

Вие леките дирете си ги въвн —
аз имам своя тежест!

ПЕТРУЧИО

Тежест? Дрън!

КАТЕРИНА

Не дрън, а трън, и който зле дере!

ПЕТРУЧИО

Не, както почнахме, не е добре —
ти, Кет, ме срещаш зла като оса!

КАТЕРИНА

Тогаз пазете се от мойто жило!

ПЕТРУЧИО

То за ръка на мъж е затъжило!

КАТЕРИНА

Такъв глупак ще знае де е то!

ПЕТРУЧИО

То винаги е до онуй место!

КАТЕРИНА

Мръсник! Езика ви е все във него!

ПЕТРУЧИО

Кой? Моя там? Какво говориш, Кет!

КАТЕРИНА

Селяшки смешки не обичам! Сбогом!

ПЕТРУЧИО

Постой! Защо селяшки? Аз съм рицар!

КАТЕРИНА

Сега ще проверим това!

Удря му плесница.

ПЕТРУЧИО

Ей, чувай,
ще те опухам здравата, кълна се
във герба си!

КАТЕРИНА

И сбогом герб тогава!
Чудесен рицар, който бие дами!

ПЕТРУЧИО

Я, тя и със хералдики придига!
Пусни ме в родословната си книга!

КАТЕРИНА

Какъв е вашият фамилен знак?
Не се съмнявам: шутовски калпак!

ПЕТРУЧИО

Кал пак по мен? И как се мръщи само!

КАТЕРИНА

От скомина. Щом киселица видя...

ПЕТРУЧИО

Къде я виждаш?

КАТЕРИНА

Ето я отсреща!

ПЕТРУЧИО

Аз — киселица?

КАТЕРИНА

Млад, пък се досеща!

ПЕТРУЧИО

Да, може би за теб съм малко млад!

КАТЕРИНА

Но доста сбръчкан!

ПЕТРУЧИО

От живот богат!

КАТЕРИНА

Живейте си тогава все така!

ПЕТРУЧИО

Я остани, да си дадем ръка!

КАТЕРИНА

Пуснете ме! Щом само ви ядосвам!

ПЕТРУЧИО

Кой? Ти ядосваш? Ти си тъй вежлива!
Описваха те мрачна, заядлива —
каква измислица, каква лъжа!

Напротив, аз намирам те приятна:
немногословна, да, но деликатна
и мила като цветенце през май!
Не бърчиш вежди и не хапеш устни,
не пускаш с този чуден поглед свитки
тъй, както правят някои сърдитки,
не си във разговора своенравна,
а просто галиш своя събеседник
със думи меки като кадифе!
И кой ми каза, че била си куца?
Клеветници! Като лескова пръчка
е стройна Кет! Ех, тъмна като лешник
но сладка като неговата ядка!
Я, направи две крачки! Не, не куцаш!

КАТЕРИНА

Командвай на слугите си, глупако!

ПЕТРУЧИО

Богинята по горската поляна
не припка като тебе леконога.
О, Кет, от днеска ти бъди Диана^[34],
но без да бъдеш като нея строга!

КАТЕРИНА

Отде сте взели тези завъртулки!

ПЕТРУЧИО

Импровизирам ги. Сами ми идат.

КАТЕРИНА

Пъдете ги тогава!

ПЕТРУЧИО

А защо?

КАТЕРИНА

Защото са им хладнички словата!

ПЕТРУЧИО

Че хайде да ги сгреем във кревата!...
Не, чувай, Кет, наместо да се дърлим,
направо да пристъпим към въпроса:
баща ти е съгласен да те взема,
със зестрата е уточнено всичко,
така че и да риташ, пак ще станеш
на своя мил Петручио жена,
а той е мъж като за тебе точно,
и в слънцето, заклева се, което
за него образа ти видим прави —
и тъй, че да не може го забрави! —
че той роден е да те укроти
така умело, че да станеш ти
от Кет, свирепа като дива котка,
на Кет, като домашна котка кротка,
която край стопанина добър
увърта се със ласкаво мър-мър...
Баща ти! По-приятелски се дръж!
Решил съм го и ще ти стана мъж!

Влизат отново Баптиста, Гремио и Транио.

БАПТИСТА

Е, как върви? Успяхте ли, синьор?

ПЕТРУЧИО

Разбира се! Как няма да успея!
Какво ще прави, щом съм аз пред нея!

БАПТИСТА

Отлично. Но защо си мрачна, дъще?

КАТЕРИНА

И „дъще“ ме наричате! Навярно
водим от бащинска любов към мен,
изпращате ми този феномен
от лудост, безочливост и нахалство,
простак, безсрамник, който с ругатни
изглежда, мисли, че ще ме плени!

ПЕТРУЧИО

Недейте ѝ се сърди, драги татко!
Създалото се мнение за нея
оказа се от край до край невярно.
Тя само се преструва на свадлива,
но е смирена като гълъбица
и безметежна като ранна утрин;
по кротост тя прилича на Гризелда^[35],
а на Лукреция^[36] — по добродетел!
Накратко: ние с нея сме готови
да се венчаем още таз неделя.

КАТЕРИНА

Но първо в събота да те обесят!

ГРЕМИО

Петручио, каква излиза тя?

ТРАНИО

Голям успех! Добре я наредихте!

ПЕТРУЧИО

Спокойно, господа! Нали ви стига
да сме съгласни ние с Катерина?
Със нея насаме се спогодихме
пред чужди да си бъде вироглава,
но вий дори си нямате представа
как тя ме люби! Просто комарджийка!
Във мен се пристрасти като в хазарт
и с ласки почна тъй да ми дублира

и да ме бие с козове — целувки,
че ме спечели целия за миг!
Новаци сте! Не сте разбрали вие,
че всеки мъж могъл би да надвие
и най-неукротимата змеица,
ако останат насаме двоица!
Сега ми дай ръка за сбогом, Кет!
Отивам във Венеция, да взема
за тебе дрехи, було, диадема.
Вий, татко, пригответе пир голям —
представям си как Кет ще блесне там!

БАПТИСТА

Какво да кажа? Дайте си ръцете!
Петручио, да те опази бог!

ГРЕМИО и ТРАНИО

Амин! Свидетели ще бъдем ние!

ПЕТРУЧИО

Синьори, татко, скъпа моя, сбогом!
От мене дрехи, пръстени, дрънкулки,
а пък от вас гощавка и постеля.
Една целувка, Кет, и до неделя!

Той и Катерина излизат в различни страни.

ГРЕМИО

Наистина светкавичен годеж!

БАПТИСТА

Да, чувствам се търговец, твърде смело
заложил всичко в безнадеждно дело!

ТРАНИО

Но стоката ви също не е стока —

във склада би мухлясала, а тъй
ще донесе провал или печалба.

БАПТИСТА

Дано спечелят двама мир във брака!

ГРЕМИО

Мирът ще бъде труден с тая сврака!
Но да оставим туй! Синьор Баптиста,
на малката ви дъщеря е ред —
аз пръв жених съм и при туй съсед!

ТРАНИО

Но аз обичам я с такава обич,
каквато втора на земята няма!

ГРЕМИО

Хлапако, моята е по-голяма!

ТРАНИО

Но малко студенее, дядко стари!

ГРЕМИО

А твойта, сополанко, много пари!
Жените дирят в старостта опора!

ТРАНИО

Но все във младичкото им е взора!

БАПТИСТА

Спокойствие! Намислих, господа,
с наддаване да разреши въпроса:
ще вземе дъщеря ми, който впише
на нейно име повече имот.
Вий, Гремио, какво й бихте дали?

ГРЕМИО

Дома си със покъщнината в него:
безброй съдини, сребърни и златни,
блюда изящни, във които тя
чаровните си пръстчета да мие,
килими финикийски за стените,
седефни ракли, пълни със жълтици,
и тежки кипарисови сандъци,
натъпкани с покривки от Арас^[37];
везма, завеси, дрехи, балдахини,
надиплени одежди, кат връз кат,
от тънък лен и тежкоткан брокат,
възглавки турски, низани със бисер,
олово, мед и прибори безчет;
и към това в стопанството на село
сто млечни крави, сто и двайсет вола
и друг добитък все в такава мярка.
Прехвърлил съм годинките и туй
ще бъде всичко нейно след смъртта ми
ако е само моя дотогаз!

ТРАНИО

Туй „само“ е добро! Но чуйте мене:
наследник съм единствен на баща си
и ако взема Бианка за съпруга,
три къщи в Пиза ще й обеща
и всяка по размери като тая,
която господинът ви предложи;
към тях две хиляди дуката^[38] доход
от плодна почва... Е, какво, синьоре,
ощипа ли ви тази дребна цифра?

ГРЕМИО

Да, моите земи не раждат толкоз,
но затова от мене във прибавка
ще има Бианка цял търговски кораб
на котва във Марсилия... Синьоре,
приседна ли ви моя галеон^[39]?

ТРАНИО

Не се страхувайте! Баща ми има
три тежки галеона, две гемии,
дузина лодки. Всичко ще е нейно!
И ще дублирам всяка ваша миза!

ГРЕМИО

Уви, не мога вече да залагам.
Каквото имах, дадох. Ако щете,
със него приемете ме, Баптиста!

ТРАНИО

А, тъй не може! Значи, аз печеля!
Съседът ви е длъжен да отстъпи!

БАПТИСТА

В наддаването вие победихте
и аз ви давам Бианка за жена,
баща ви само нека се подпише
под туй, което обещахте тука;
защото, ако той ви надживее,
вдовицата ви вятър ще я вее!

ТРАНИО

Нима е нужно? Той е стар, аз — млад!

ГРЕМИО

А младите по вашему не мрат ли?

БАПТИСТА

Тъй, значи, господа. Решил съм твърдо:
в неделя ще венчаем Катерина,
а пък на следната неделя Бианка
за вас ще се омъжи, щом баща ви
подпише уговореното тук;
без подписа му Гремио я взима.

Благодаря на двама ви и сбогом!

Излиза.

ГРЕМИО

Довиждане, любезни!... Вече никак
не ме е страх, картоиграчо млад!
Баща ти не е луд да ти даде
имота си, та после да яде
трохите ти! Една лисица стара
не е тъй лесно в клопка да се вкара!

Излиза.

ТРАНИО

Но аз ще смъкна дъртата ти кожа:
на празна карта смело ще заложа,
като измисля в тази пантомима,
женихът мним и мним баща да има!
Доскоро по рецептата позната
родителите правеха децата —
сега, ако премине всичко гладко,
едно синче ще си направи татко!

Излиза.

[32] „...маймуни да развеждам...“ — според старата английска поговорка неомъжените жени били осъдени да отглеждат в ада маймуни. ↑

[33] Камбио — име със смислово съдържание: от италианското *cambiare* — променям, преобразявам. ↑

[34] Диана (*мит.*) — римска богиня на лова, покровителка на девствениците; често отъждествявана с луната. ↑

[35] Гризелда — героиня от средновековен роман, образец на кротост и смирение. ↑

[36] Лукреция — древна римлянка, която, обезчестена от сина на цар Тарквиний, се самоубила пред очите на близките си, като ги заклела да отмъстят за позора ѝ. ↑

[37] Арас — град във Франция, известен със своите тъкани и гоблени. ↑

[38] Дукат — венецианска златна монета от XIII в., разпространила се по-късно из цяла Европа. ↑

[39] Галеони — вид тежки товарни платноходни кораби, които пренасяли руда от „Западните Индии“ към Испания. ↑

ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Падуа. В дома на Бантиста.

Влизат Лученцио, Хортензио и Бианка.

ЛУЧЕНЦИО

Свирачо, потърпете още малко!
Или ви мина славната цицина,
която посади ви Катерина?

ХОРТЕНЗИО

Не е, зубрачо, ала тази дама
царица е на звуците небесни
и затова предимството е мое:
щом посветим на музиката час,
останалият нека е за вас.

ЛУЧЕНЦИО

Пререждащо магаре, неразбрало,
че музиката служи поначало
да освежава мозъка човешки
след книгите и умствения труд!
На философията път стори
и щом дадем си отдих, посвири!

ХОРТЕНЗИО

Ей, буквоеде! Няма да обиждаш!

БИАНКА

И двама вий обиждате ме с тези
ненужни ваши спорове за нещо,
зависещо единствено от мен!
Не съм дете, което плашат с пръчка —
ще казвам аз кога какво ще уча.

И за начало започнете вие,
а вий свирете, докато четем!
Ще свършим ний с латинския, додето
настроите вий лютнята си. Хайде!

ХОРТЕНЗИО

Но ще престанете ли, щом готов съм?

Оттегля се встрани.

ЛУЧЕНЦИО

Ами! Но вий настройвайте си там!

БИАНКА

Де бяхме спрели?

ЛУЧЕНЦИО

Ето тук, мадам:

„Hic ibat Simois; hic est Sigeia tellus; hic steterat Priami regia
celsa senis.“^[40]

БИАНКА

Превеждайте!

ЛУЧЕНЦИО

„Hic ibat“ — както ви казах... „Simois“ — аз съм
Лученцио... „hic est“ — син на Винченцио от Пиза... „Sigeia tellus“ —
преоблечен, за да спечеля любовта ви... „hic steterat“ — а другият
Лученцио, който ви ухажва... „Priami“ — е моят слуга Транио...
„regia“ — взел името ми... „celsa senis“ — за да метнем оня дърт
палячо!

ХОРТЕНЗИО (*излиза напред*)

Готова ми е лютнята, мадам.

БИАНКА
Да чуем!

Хортензио свири.

Фу! Височините дразнят!

ЛУЧЕНЦИО
Плюни й в дупката и пак настройвай!

БИАНКА
Сега нека опитам да превода аз: „Hic ibat Simois“ — не ви познавам... „hic est Sigeia tellus“ — и не ви вярвам... „hic steterat Priami“ — пазете се да не ни чуе... „regia“ — не се надявайте много... „celsa senis“ — но и не се отчайвайте!

ХОРТЕНЗИО
Мадам, готов съм.

Свири.

ЛУЧЕНЦИО
Ниските фалшивят!

ХОРТЕНЗИО (*настрани*)
Ти, низък господинчо, май фалшивиш!
Я гледай го ти, книжния му плъх,
увърта се край моята любима!
Но аз те дебна, даскалче нахално!

БИАНКА
Ту вярвам ви, ту не...

ЛУЧЕНЦИО
Но точно тъй е!...
Под „Еакид“ разбира се Аякс^[41].

Туй име означава „внук Еаков“...

БИАНКА

Нали сте ми учител, ще ви вярвам,
макар и да не съм се убедила.
Но стига толкоз!... Лучио, ваш ред е!
И моля двама ви, не се сърдете,
задето пошегувах се със вас!

ХОРТЕНЗИО (*към Лученцио*)

А вие оставете ни самички —
терцет не се предвижда в тоз урок.

ЛУЧЕНЦИО

Брей, много ти се иска! Тук ще чакам...

Настрани.

...и ще внимавам. Ако се не лъжа,
тоз музикант започва да се влюбва!

ХОРТЕНЗИО

Госпожице, преди да ви покажа
боравенето с този инструмент,
ще трябва гамата да усвоите
по моя начин, много по-понятен,
по-правилен, по-точен, по-приятен
от който да е друг, познат до днес.
Четете, тя изложена е тука.

БИАНКА

Но гамите отдавна аз ги зная!

ХОРТЕНЗИО

Не вярвам да познавате и тая!

БИАНКА (*чете*)

„До — аз съм нежна гама с нов солфеж.
Ре — Бианка, с мен Хортензио те вика.
Ми — мила, ах дано да разбереш,
фа — колко мъка в нотите ми блика!
Сол, ла — такава обич се не крий!
Си, до — спаси го или го убий!“
Това ли е прочутата ви гама?
Не ми харесва. Аз не съм от тези,
които жертват правилата стари
във гонене на всяка нова мода!

Влиза Слуга.

СЛУГАТА

Госпожице, баща ви нареди
да се погрижите веднага лично
за стаята на вашата сестра.
Вий знаете, че тя се жени утре.

БИАНКА

Простете, господа, но нямам време.

Излиза със Слугата.

ЛУЧЕНЦИО

Аз нямам пък причина да оставам.

ХОРТЕНЗИО

А аз причина имам да внимавам
в постъпките на този латинист.
Не знам защо, не ми се вижда чист!
Но ако Бианка има нрав такъв,
че да полита подир всяка стръв,
Хортензио назад не ще остане,
и друга соколица ще си хване!

[40] „Nis ibat Simois... senis“ (*лат.*) — цитат от „Хероидите“ на Овидий: „Тук течеше Симоис, тук беше Сигейската земя, тук се издигаше гордата крепост на стария Приам.“ ↑

[41] Аякс — гръцки герой от Троянската война, потомък на Агинския цар Еак. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Падуа. Пред дома на Баптиста.

Влизат Баптиста, Транио, Катерина, Бианка, Лученцио и Слуги.

БАПТИСТА

Синьор Лученцио, за днеска беше
решена сватбата на Катерина,
а от другаря ви ни кост, ни вест!
Това е отвратителна измама —
свещеник, булка, гости — всички чакат
и само младоженецът отсъства!
Лученцио, какъв позор за нас!

КАТЕРИНА

Позорът е за мен! Макар че вие
насила ме накарахте да дам
ръката си на тоз надут безумец,
припрян в годежа, муден за венчило!
Аз казах ви, че луд е и че крие
под прямото държане подли мисли
и че за славата на шегобиец
готов е сто девойки да ухажва,
да се годява, сватби да насрочва,
без даже и да мисли да се жени!
Сега цял свят ще казва зад гърба ми:
„Това е Катерина, дето чака
Петручио да дойде да я вземе!“

ТРАНИО

Не, Катерина, не, синьор Баптиста,
не вярвам, че Петручио ви мами.
Какво го е забавило, не зная,
но затова пък знам самия него —

макар и груб, той инак е разумен;
макар и буен, по душа е честен!

КАТЕРИНА

О, да не бях му виждала очите!

Излиза в сълзи, следвана от Бианка и други.

БАПТИСТА

Плачи, дете, не те коря за туй —
тоз срам не би понесла и светица,
та камо ли девица с твоя нрав!

Влиза Биондело.

БИОНДЕЛО

Новости, господарю! Ще ви кажа новости, каквито не сте
чували и няма да чуете!

БАПТИСТА

Как няма да ги чуем, щом ще ни ги кажеш! Кой ги знае
какви новости са!

БИОНДЕЛО

А не е ли новост пристигането на синьор Петручио?

БАПТИСТА

Как? Пристигнал ли е?

БИОНДЕЛО

А, не е, господарю!

БАПТИСТА

Е тогава какво?

БИОНДЕЛО

Пристига, господарю.

БАПТИСТА

А! Е кога ще бъде тук?

БИОНДЕЛО

Когато застане на моето място и вие го видите, както виждате мене.

ТРАНИО

Май наистина няма да я чуем новината ти!

БИОНДЕЛО

Напротив! Видях синьор Петручио да пристига с нова шапка и вехти дрехи, три пъти обръщани, с обувки, в които някои вече са си държали лоените угарки, едната с тока, другата с връзка. Окачил е на бедрото си ръждясала шпага, задигната кой знае от коя общинска оръжейна, с пукната ръкохватка и цъфнала ножница. А само да видите коня му! Куца с единия заден крак, а седлото му — проядено от молците, и с две стремена, без никакво родство помежду им. Това е един кон шугав, келяв, крастав и толкова болен от шап, че шапка да му свалиш, дето още не е хвърлил петалата! А освен това има скрофули по шията и скрупули по стръмното. Той е болен от лоша бучка, страда от синя пъпка, мъчен е от заушки, недолекуван от жълтеница, да не говорим за кърлежите, с които е подплатен, и за глистите, с които е натъпкан! Вярно е също, че задницата му е увиснала, но затова пък е хлътнал в гърба и преплита предни крака. Юздечката му има само един повод, а понеже сам той с повод и без повод се препъва, челният му ремък тъй често се е късал от дърпане назад, че сега е само възли. Но ако е въпрос, и коланът на седлото му е шест пъти кърпен, а подопашикът му е дамски, от велур, украсен с пиринчени гвоздейчета, изящно изписващи инициалите на дамата.

БАПТИСТА

Сам ли е?

БИОНДЕЛО

С един прислужник, господарю, и той като коня! На единия му крак лепен чорап, на другия — шаечен; обаче и двата пристегнати с шарени парцали. А на дрипавата си шапка вместо перо забол цяла фантазия от финтифлюшки. Истинско плашило ви казвам — ни слуга, ни лакей — жив таласъм!

ТРАНИО

Прихванало го е, макар че той
изобщо се обличаше нехайно.

БАПТИСТА

Да е облечен, както ще, щом иде!...

БИОНДЕЛО

Но той не иде, господарю.

БАПТИСТА

Как не иде? Нали каза, идел?

БИОНДЕЛО

Кой? Синьор Петручио?

БАПТИСТА

Той я! Нали каза, че идел!

БИОНДЕЛО

Не, конят му иде, той си седи на седлото.

БАПТИСТА

А според тебе кон и конник не са ли едно?

БИОНДЕЛО

Не, разбира се!

Пее.

„Конник яха коня свой.
Казвай: колко са на брой?
Брей, че гатанка голяма:
ни един е, ни са двама!“

Влизат Петручио и Грумио.

ПЕТРУЧИО

Хей, кой е вкъщи? Хората къде са?

БАПТИСТА

Добре дошли, синьор!

ПЕТРУЧИО

Напротив, зле!

БАПТИСТА

Със здравето?

ТРАНИО

По-скоро с облеклото!

ПЕТРУЧИО

Поех така, за да не се забавя.
Къде е Кет? Невестата ми де е?...
Какво ви става, татенце?... И вие
защо стоите, сякаш сте видели
знак свръхестествен, чудо непонятно,
комета, прекосила небосвода?

БАПТИСТА

Вий идете на сватба, господине.
Забавянето ваше ни уплаши,
но дрехите ви ни смущават двойно —
сменете ги със нещо по-достойно,
което няма да петни ни вас,

ни радостта на сватбения час!

ТРАНИО

И ни кажете, по каква причина
измъчихте невестата да чака
и идете в този вид неузнаваем?

ПЕТРУЧИО

На мен, да ви разказвам, ще е скучно,
а пък на вас, да слушате — досадно.
Нали на думата си удържах,
ще ми простите пропуските дребни,
когато после всичко стане ясно!
Но де е Кет? Изтича утринта!
Отдавна трябваше да сме във черква!

ТРАНИО

В тези дрехи тя не бива да ви вижда.
Елате да ви дам от моите дрехи!

ПЕТРУЧИО

Какво им е! Ще ида тъй при нея!

БАПТИСТА

Но не и в черква, ще ми се да вярвам!

ПЕТРУЧИО

Защо пък не? И там ще ида тъй!
Тя взема мен за мъж, не моите дрехи!
Да мога — както тях — да сменям туй,
което тя във мен ще изхабява,
добре ще е за нея, двама за мене!
Но що за луд съм, време тук да губя,
когато булката ме чака горе
да запечатам своята държава
с целувката, която заслужава!

Излиза, следван от Грумио.

ТРАНИО

С тоз луд костюм той нещо е намислил
но все пак трябва да го убедим
да сложи друг за черквата поне!

БАПТИСТА

Ще ида там да видя какво става.

Излиза заедно с Гремио и Слугите.

ТРАНИО

Все пак не стига тя да обещае,
потребно е да каже „да“ баща й,
а затова пък трябва, господарю,
да изнамерим, както вече казвах,
един човек, какъвто и да е,
когото на старика да представим
като синьор Винченцио от Пиза
и който подпис да даде дори за
двукратно по-солиден капитал
от този, който аз съм обещал.
Това щом стане, няма да се плаша:
съвсем законно Бианка ще е ваша!

ЛУЧЕНЦИО

Ако не беше само музиканта,
да следва милата ми по петите,
ний двама бихме се венчали скришно,
а после нека всички викат „Не!“,
пак моето не могат ми отне!

ТРАНИО

И туй ще стане, само че по-сетне;
полека-лека Транио ще метне

и таткото на хубавата птичка,
и стареца със сивата брадичка,
и музиканта с козия му глас —
и всичко туй единствено за вас!

Влиза Гремио.

Избягал сте от черквата, синьоре?

ГРЕМИО

И тъй охотно, както май не помня
и от училището да съм бягал!

ТРАНИО

А Кет и нейния съпруг къде са?

ГРЕМИО

Съпруг? Това наричате „съпруг“?
„Свръхгруб“ бих казал аз! Макар че друг
не би излязъл наглава със нея!

ТРАНИО

По-груб от Кет? Това не е възможно!

ГРЕМИО

О, той е дявол, дявол, сатана!

ТРАНИО

А тя е дявол, дявол и жена!

ГРЕМИО

Тя гълъбче е, агънце пред него!
Представяте ли си, синьор, когато
свещеникът запита го дали
желае да я има за съпруга,
той тъй му ревна: „Дявол взел го, да!“,

че божият служител изтърва
евангелието, а щом приклепна
да го повдигне, оня с клетви върли
един такъв ритник отзад му хвърли,
че ний стояхме неми от уплаха,
додето поп и требници летяха,
а той гърмеше: „Друг път ще се пази
под фустите на булките да лази!“

ТРАНИО

А Катерина?

ГРЕМИО

Тя примря съвсем,
защото младоженецът крещеше,
като че ли отеца бе измамник,
а след като претупаха обреда,
извика: „Ха, наздраве!“, сякаш беше
с матроси на гуляй след лоша буря;
гаврътна чашата и по клисаря
захвърли хлебчето, пропито с вино^[42],
затуй, защото му била брадата
тъй хилава, че просела за хляб;
а после, като сграби Катерина,
така по устните я млясна звънко,
че мрамора на черквата отекна!
Излязох си смутен, опозорен;
останалите идат подир мен.
Не, не, такава сватба пръв път виждам!
Ха, ей ги! Чуйте! Музиката иде!

Музика.

Влизат Петручио, Катерина, Бианка, Баптиста, Хортензио, Грумио и Гости.

ПЕТРУЧИО

Приятели, благодаря за всичко:

венчален пир приготвили сте, зная,
и редно би било да бъда с вас.
Уви, не мога! Другаде зает съм
и трябва двама да ви кажем сбогом.

БАПТИСТА

Как? Смятате да тръгнете таз вечер?

ПЕТРУЧИО

Дори преди това. По светло още.
Но ако знаете защо тъй бързам,
ще викате „Върви!“ вместо „Стой!“ ...
Благодаря на всички тук, почели
обрета, с който себе си отдадох
на таз душа добра и търпелива.
Хапнете си със моя тъст и пийте
за здравето на неговия зет!

ТРАНИО

Не, останете, много ви се моля!

ПЕТРУЧИО

Не мога, казах!

ГРЕМИО

Аз ви моля също!

ПЕТРУЧИО

Не мога, не!

КАТЕРИНА

Тогаз и аз ви моля!

ПЕТРУЧИО

Виж, туй ме радва!

КАТЕРИНА

Ще останем, значи?

ПЕТРУЧИО

Не, радва ме, че молиш ми се, мила,
а за оставане не става дума!

КАТЕРИНА

Заради мене!...

ПЕТРУЧИО

Грумио, конете!

ГРУМИО

Готови са!

КАТЕРИНА

Добре тогаз! Вървете,
но аз не тръгвам нито днес, ни утре,
а само щом самичка пожелаея!
Вратата ей я! Никой ви не спира!
На добър час! А колкото до мене,
кога ще тръгна, ще решавам аз!
Изглежда, че сте страшен грубиян,
щом отсега налагате се тъй!

ПЕТРУЧИО

Поуспокой се, Кет! Недей се сърди!

КАТЕРИНА

Мълчете вий!... Не се плашете, татко —
щом аз го казвам, ще остане тук!

ГРЕМИО

Май нещо се завързва, господине!

КАТЕРИНА

Жената се превръща във играчка,

щом дава на мъжа си да я мачка.
Синьори, заповядайте на обед!

ПЕТРУЧИО

Да, те ще заповядат, щом такава
е твоята заповед. Синьори, моля,
пирувайте, танцувайте на воля,
за булката кърчазите сушете
и ако не желаете — вървете
да се обесите! Но моята Кет
ще тръгне с мене! Хайде, Кет, напред!
Недей се сърди, дърпа, мръщи, цупи!
Коего си е мое, си е мое,
а Кет е мой имот, мой дом, мой двор,
мой плевник, моя изба, мой обор,
вол, кон, магаре! Всичко туй е тя!
Ще защитя правата си добре
от всеки, който в Падуа ме спре!
Хей, Грумио, вади веднага шпага —
крадци нападат твоята господарка,
спасявай я, ако се чувстваш мъж!...
Не ще ти сторят зло, не бой се, Кет,
аз пазя те, дори да са безчет!

Излиза с Катерина и Грумио

БАПТИСТА

Добър им път! По-тихо е без тях.

ГРЕМИО

За малко щях да си умра от смях!

ТРАНИО

Как гледате, мадам, на този брак?

БИАНКА

Гърнето си намери похлупак.

ТРАНИО

Да, тези опаки жени беля са!

ГРЕМИО

Ама и той съвсем катериняса!

БАПТИСТА

Приятели, макар на таз трапеза
да липсват младоженците, затуй пък
не липсват ястията и вината.
Лученцио и Бианка, заемете
местата на отсъстващите двама!

ТРАНИО

За да подготвим бъдната си роля?

БАПТИСТА

Затуй, разбира се. След мене, моля!

Излизат.

[42] „...хлебчето, пропито с вино...“ — по стария английски обичай на младоженците след бракосъчетанието се поднасяло вино с надробен в него хляб. ↑

ЧЕТВЪРТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

В извънградския дом на Петручио.

Влиза Грумио.

ГРУМИО

Пфу, чума да ги тръшне тези дърти кранти, тези щури господари и тези калпави пътища! Честна дума, не мога да си представя някой по-пребит, по-измърлян и по-изплезил език от мене! Пратиха ме напред да запаля камината, та да им е топло на техни милости, когато пристигнат. Добре, че съм от тези, за които казват: „Малко гърне бързо кипва“, че инак щяха да ми се сковат устните за зъбите, езикът за небцето и сърцето за ребрата, докато наклада огън, за да се размразя на него. В такъв студ на някой по-едър настинката не му мърда, а пък аз, докато духам огъня, сам ще се сгрея. Хей! Ехей, Къртис!

Влиза Къртис.

КЪРТИС

Кой така трака със зъби?

ГРУМИО

Една буца лед! Ако не вярваш, може да се изпързалияш от раменете до петите ми. Едно засилване от темето до врата ми ти стига. Огън, мили ми Къртис!

КЪРТИС

Какво става с господаря и жена му? Идат ли, а, Грумио?

ГРУМИО

Идат, Къртис, и затова огън, братко, огън!

КЪРТИС

А вярно ли е, че тя била опърничава и че се горещяла за нищо?

ГРУМИО

Горещеше се, но преди да я стегне този мраз. Ще знаеш, драги Къртис, зимата укротява всичко: мъж, жена, добиче. Щом успя да укроти господаря ни, жена му и нас двамата!

КЪРТИС

Ти може да си добиче! Гледай го ти, педя човек!

ГРУМИО

Кой, аз ли — педя? Я си виж рогата — цял лакът, и пак не са по-високи от този, дето ти ги е насадил! Ще кладеш ли огъня или ще трябва да се оплача на господарката? Да знаеш, че ръката ѝ е здрава и понеже скоро ще ѝ бъдеш под ръка, ще ти стане доста горещо, ако си я оставил на студено!

КЪРТИС

Я кажи, кажи, Грумио: какво ново по света?

ГРУМИО

Хладен свят, Къртис! Затова духай, ти казвам, че господарят и господарката са измръзнали!

КЪРТИС

Ей го, пламна! Хайде сега, издрънкай новините си!

ГРУМИО (*nee*)

„Чу ли новината, Джек!
Хлябът сух бил станал мек!“ —
За тази новина ли питаш?

КЪРТИС

Казвай, казвай! Стига си се потърквал!

ГРУМИО

Как да не се търкам, като огънят не ще да топли още! Къде е готвачът? Готова ли е вечерята? Почистено ли е навсякъде? Рогозките постлани ли са? Обрани ли са паяжините? Ратаите облякоха лиси ленените дрехи и белите чорапи? Слугите измъкнаха ли празничните ливреи? Покривките сложени ли са и добре ли са измити отвън и отвътре каните, стаканите и повлеканите от кухнята?

КЪРТИС

Всичко е готово. И затова казвай новините си!

ГРУМИО

Първо, конят ми е капнал и, второ, господарят и господарката съвсем му отпуснаха юздите.

КЪРТИС

Как така?

ГРУМИО

Ами като цопнаха в калта и ги пуснаха! И туй не е всичко. Стана голяма разправия!

КЪРТИС

Е, хайде, разправи я!

ГРУМИО

Дай си ухото!

КЪРТИС

Ей, откога чакам!

ГРУМИО

И аз!

Удря му плесница.

КЪРТИС

Тази твоя новина аз исках да я чуя, не да я почувствам!

ГРУМИО

То е, защото ти я разказвам с чувство. Просто почуках на ухото ти, да ми отключиш слуха си. Сега започвам. Първо, спуснахме се по един кален склон, а господарят беше зад господарката...

КЪРТИС

На един кон двамата?

ГРУМИО

Има ли значение?

КЪРТИС

За мене не, но за коня!

ГРУМИО

Тогава разказвай си сам! Ако не ме беше прекъснал, щеше да чуеш как конят се спъна и как тя се намери под него; после щеше да чуеш каква огромна беше локвата и как господарката се оплеска в нея до ушите; и как господарят я заряза сред калта и почна да бие мене, задето конят се беше препънал; как тя прегазил локвата, за да ме отърве; как той крещя и руга; как тя почна заради мене да го моли, както никога; как аз се съдрах от рев; как конете хукнаха да бягат; как нейният си скъса юздата; как моят си загуби подопашника. Всичко това щеше да узнаеш. И още много други паметни събития. Но сега, защото ме прекъсна, те ще потънат в забрава, а ти ще легнеш в гроба невежа!

КЪРТИС

Излиза, че той е станал по-проклет и от нея!

ГРУМИО

Така е. Ти и другите мързеливци от този дом ще го усетите, когато пристигне. Но какво съм седнал да ти говоря! Викни Натанаел, Джоузеф, Никлас, Филип, Уолтър, Сладура и всички други! Да си

срешат косите, да си изчеткат сините ливреи, да си сложат жартиери, отговарящи по цвят. При поклона да прегъват левия крак и да помнят, че всеки, преди да докосне косъм от опашката на господарския кон, трябва да си целуне ръката^[43]. Готови ли са всички?

КЪРТИС

Готови!

ГРУМИО

Извикай ги!

КЪРТИС

Ей! Всички тук! Чувате ли? Идвайте да посрещнете триумфално господаря и господарката!

ГРУМИО

Не може триумфално!

КЪРТИС

Защо?

ГРУМИО

Защото са само двама. Ще ги посрещнат двуумфално!

КЪРТИС

Искам да кажа, че трябва да отдадат на новата господарка дължимата чест.

ГРУМИО

Не вярвам да им е заемала от своята чест, та да ѝ я дължат сега!

Влизат неколцина Слуги.

НАТАНАЕЛ

Здравей, Грумио!

ФИЛИП

Охо, Грумио!

ДЖОУЗЕФ

Как сме, Грумио!

НИКОЛАС

Ти ли си бе, Грумио?

НАТАНАЕЛ

Какво ново, старче?

ГРУМИО

Здравей! — това на тебе!... Охо! — това на тебе!... Как сме? — това на тебе!... Ти ли си бе? — това на тебе!... И сега да смятаме поздравленията за приключени. Казвайте, красивци, готово ли е всичко? В ред ли е всяко нещо?

НАТАНАЕЛ

Готово и в ред! Близо ли е господарят?

ГРУМИО

Съвсем близо. Трябва вече да е слязъл от коня. Затова да не сте... Тихо, дявол да ви вземе! Чувам го вече!

Влизат Петручио и Катерина.

ПЕТРУЧИО

Къде се губят тези негодяи,
та никой стремето ми не държи
и не откарва коня ми в яхъра?
Къде са Грегори, Натанаел?

ВСИЧКИ СЛУГИ

Тук, тук, синьоре! Тук, синьоре! Тук сме!

ПЕТРУЧИО

„Тук, тук, синьоре! Тук, синьоре!“ Тук сте!
Простаци, некадърници, дръвници!
Ни почит, ни старание, ни дълг!
Къде се дяна тоз кютук, когото
изпратих тук да ви предупреди?

ГРУМИО

Тук, тук, синьор! Кютук като преди!

ПЕТРУЧИО

На теб, говедо, свиньо, кучи сине,
не ти ли казах да ме срещнеш в двора
със тази сбирщина от мързеливци?

ГРУМИО

Натанаел е още без ливрея,
обувките на Габриел са ужас,
за шапката на Питър няма сажди^[44],
а шпагата на Уолтър е в ръжда.
Търпими са Ролф, Грегори, Адам —
останалите са позор и срам.
Но всички тук сме, сбрани да ви срещнем.

ПЕТРУЧИО

Вън, паплач! Хайде! Слагайте веднага!

Неколцина Слуги излизат. Пее.

„Къде сте, прежни дни, къде, къде?“
Къде са, дявол? Мен ми се яде!
Седни тук, Кет! Седни, добре дошла!...
Храната! Бързо! Слагайте!

Слугите внасят вечерята.

Най-сетне!
Развесели се Кет!... Хей вий тъпащи
теглете ми ботушите! Ха дърпай!

Пее.

„Вървял по пътя си монах,
във сиво расо, цял във прах...“
Глупак, изкълчи ми крака!... Бе ти!...

Бие го.

И гледай другия да ми изкълчиш!...
Една усмивка, Кет!... Вода! И бързо!...

Влиза Слуга с тас.

Троил къде е? Лая му не чувам!
Да дойде братовчед ми Фердинанд!...

Друг Слуга излиза.

Ти целуни го, Кет, за запознанство!...
Пантофите ми! Де е таз вода!...
Измий се, Кет! Добре дошла отново!

Блъсва ръката на слугата.

Глупак! Заля я цяла! Зяпльо неден!

Бие го.

КАТЕРИНА

Той без да иска. Моля ви, недейте!

ПЕТРУЧИО

Пън! Чук! Дърво! Животно клепоухо!...
Да седнем, Кет! Аз зная, че си гладна.
Ще кажеш ли молитвата или
да почна аз?... Това какво е тука?
Май овнешко?

СЛУГА

Да.

ПЕТРУЧИО

Кой го внесе?

ПИТЪР

Аз.

ПЕТРУЧИО

Съвсем е изгоряло! И това!
Къде е некадърникът готвач?
Как смеете, обесници, изобщо
да ми поднасяте да ям подметка!
Обирайте чинии, гозби, всичко!

Хвърля ястията по Слугите, които избягват.

Безмозъчни говеда! Мръсна сган!
И ще мърморят! Аз ще ви науча!

КАТЕРИНА

Съпруже, моля ви, не се гневете!
Месото можеше да се яде.

ПЕТРУЧИО

Повтарям ти, че беше прегоряло,
а пък на мене са ми забранени
такива ястия, понеже силно
раздразват жлъчката и раждат гняв;
така че по-добре за нас ще бъде
да минем днес без ядене, понеже
и двамата сме май от жлъчен тип.
Ще хапнем вместо днеска утре сутрин.
Ела да видиш брачната ни стая!

Двамата излизат. Слугите се връщат един по един.

НАТАНАЕЛ

Ама й взе акъла на жената!

ПИТЪР

Със нейни камъни, та по главата!

ГРУМИО

Сега къде са?

КЪРТИС

В спалнята. Седят.
Чете й проповед за туй, че трябва
да се въздържа; при което сам
тъй невъздържано крещи, ругае,
че бедната се чуди и се мае
какво да каже и къде да гледа,
като че ли е стресната насън.
Но беж да бягаме! Пристига пак!

Излизат.

Влиза отново Петручио.

ПЕТРУЧИО

Добре потръгна моята система
и вярвам, че в двубоя връх ще взема.
Оставил съм соколчето си гладно
от мен то няма мръвка да получи,
докле не се пречупи и научи
да се завръща, щом като му свирна.
Освен това аз знам и втори начин
да я сломя: с безсъние, тъй както
със непокорните соколи правят;
днес още не е яла — ще гладува!
от снощи не е спала — ще будува!
Тъй както с гозбите, ще изнамеря
в леглото недостатък, ще запратя
насам възглавници, натам завивки,
натук дюшеци, навъзбог покривки,
като представям тази суматоха
за израз на внимание към нея.
И цяла нощ не ще ѝ дам да мигне,
защото клюмне ли, ще ревам тъй,
че тя веднага ще се ококорва.
По този начин аз ще ѝ извадя
душичката. Е, не съвсем с памук,
но ако някой знае начин друг
за укротяването на една
такава опърничава жена,
то нека дойде и го каже смело —
ще стори за мнозина свято дело!

Излиза.

[43] „...да си целуне ръката...“ — по Шекспирово време правило било за слугите да целуват ръката си, преди да докоснат предметите, принадлежащи на господаря им. ↑

[44] „...няма сажди...“ — черните шапки по Шекспирово време се боядисвали със сажди. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Падуа. Пред дома на Баптиста.

Влизат Транио и Хортензио.

ТРАНИО

Как искаш, драги, Личио, да вярвам,
че Бианка може да обича друг
освен Лученцио? От нея имам
безбройни признаци за благосклонност!

ХОРТЕНЗИО

Тогава стойте тука, господине,
и чуйте го какво ѝ преподава!

Отдръпват се встрани.

Влизат Бианка и Лученцио.

ЛУЧЕНЦИО

От четенето имате ли полза?

БИАНКА

О, да. Но как се казва тази книга?

ЛУЧЕНЦИО

Тя казва се: „Изкуството да любим“.

БИАНКА

А вий владеете ли го добре?

ЛУЧЕНЦИО

Откакто вий владеете над мен!

Отдръпват се.

ХОРТЕНЗИО

Не си играят, а? Сега какво
ще кажете, вий, който бяхте толкоз
уверен в нея!

ТРАНИО

О, коварство женско!
Не, Личио, не мога да повярвам!

ХОРТЕНЗИО

Тогава да престанем със лъжата.
Не се наричам Личио, синьоре,
и вече не желая да играя
във тез глупашки дрехи зарад тая
госпожица, която предпочита
пред благородника един лакей!
Наричам се Хортензио!

ТРАНИО

Така ли?
Синьор Хортензио, бях чул, че вие
сте влюбен в Бианка. Но сега,
понеже видяхме колко струва тази дама,
предлагам ви да се откажем двама
завинаги от нейната любов!

ХОРТЕНЗИО

Ах, само как се галят и целуват!...
Синьор Лученцио, да, да — кълна се,
преставам да ухажвам таз особа,
уви, от прекалено низка проба
за моето внимание към нея!

ТРАНИО

И аз ви се заклевам, че дори

и да ме моли, няма да я взема...
Пфу! Вижте я как само се натиска!

ХОРТЕНЗИО

Дано друг никой да не я поиска!
А колкото до мен, за да утрая
на думата си, в близките три дни
ще се оженя за една вдовица,
заможна и която ме ухажва,
откакто аз по тази дива птица
съм заламтял. От днес ценя в жената
душата повече от красотата.
Оставям ви! И клетвата е клетва!

Излиза.

Лученцио и Бианка идат напред.

ТРАНИО

Госпожице, дано ви осияе
туй, дете всеки влюбен си желае!
Аз пипнах ви на място, мила моя,
и със Хортензио от днеска вече
не се стремим към вашата любов!

БИАНКА

Какво? Хортензио се е отказал?
Шегуваш ли се, Транио?

ТРАНИО

Аз? Не!

ЛУЧЕНЦИО

Тогава Личио е въвн от строя!

ТРАНИО

Намерил си е той една вдовичка,

тя чака в златна клетка като птичка.

БИАНКА

Горко му!

ТРАНИО

Той ще я опитоми!

БИАНКА

А може би тя — него!

ТРАНИО

Тя? Ами!

Готов съм да заложа таз глава!

Той учи се във школа по това!

БИАНКА

По укротяване ли?

ТРАНИО

Да, такава.

Синьор Петручио му преподава

как в миша дупка може да натика

жена си, щом зачатка със езика!

Влиза, тичайки, Биондело.

БИОНДЕЛО

О, господарю, капнах от седене,

но най-подир по пътя се зададе

един старик с благообразен изглед,

отличен за целта!

ТРАНИО

Какъв на вид?

БИОНДЕЛО

На вид търговец или пък учител,
но всячески създаден за родител!

ЛУЧЕНЦИО

И как ще действаш, Транио?

ТРАНИО

Така, че
ако даде ми вяра, той самичък
ще моли за Винченцио да мине
и с неговото име да подпише
гаранцията пред синьор Баптиста.
Но влизайте си! По-добре без вас!

Лученцио и Бианка излизат.

Влиза Странствац учител.

УЧИТЕЛЯТ

Помози бог, синьор!

ТРАНИО

Вам също, старче.
Далече ли отивате или
сте стигнали до крайната си цел?

УЧИТЕЛЯТ

За седмица до крайната, а после
и по-далеч, до Рим, и най-далеч,
до Триполис, ако е рекъл бог.

ТРАНИО

А мога ли да зная откъде сте?

УЧИТЕЛЯТ

От Мантуа.

ТРАНИО

От Мантуа? О, боже!
И влизате тук, в Падуа, без страх?

УЧИТЕЛЯТ

Как тъй „без страх“? Защо? Не ви разбирам!

ТРАНИО

Над всеки мантуанец в този град
виси готова смъртната присъда!
Не сте ли чули, старче, новината:
та ние сме на косъм от войната!
Венеция е спряла флота ваш
и аз не бих желал да ви тревожа,
но работата е в това, че дожа
(за лични сметки с княза ви) издал е
таз страшна заповед! До вчера тука
разгласяха я гръмко по стъгдите!

УЧИТЕЛЯТ

О, господи, за мен това е гибел —
аз мога само тук да осребря
платежния си флорентински лист!

ТРАНИО

Добре тогава. За да ви услужа,
ще сторя тъй... Но първо ми кажете:
били ли сте поне веднъж във Пиза?

УЧИТЕЛЯТ

О, много пъти! Пиза — град известен с
достойни граждани!

ТРАНИО

И между тях
синьор Винченцио, ако сте чувал.

УЧИТЕЛЯТ

Да, чувал съм! Търговец свръхбогат!

ТРАНИО

И мой баща. А вие, честна дума,
донякъде приличате на него.

БИОНДЕЛО (настрани)

Прилича! Като ябълка на мида!

ТРАНИО

И зарад тази прилика случайна
ще ви спася. Вий имате късмет,
че изведнъж ми спомнихте за татко!
Ще вземете вий неговото име
и ако ролята си издържите,
ще може в моя дом да престоите,
додето сделките ви бавят тук.
Туй всичко, то се знае, ако щете!

УЧИТЕЛЯТ

О, боже — „Ако ща“! Додето жив съм
за първи благодетел ще ви имам!

ТРАНИО

Да тръгваме тогаз!... Забравих: знайте,
че тук очакват всеки ден баща ми,
за да скрепи паричната спогодба
по моята венчавка с дъщерята
на тукашния гражданин Баптиста...
Но туй за после! С мен сега елате,
да ви намерим дрехи, „мили тате“!

Излизат.

ТРЕТА СЦЕНА

В извънградския дом на Петручио.

Влизат Катерина и Грумио.

ГРУМИО

Не смея, не, за нищо на света!

КАТЕРИНА

Ах, колкото по страдам, боже мой,
по-яростен и гневен става той!
Защо ме взе? Да ме мори от глад ли?
Във къщи всеки просяк си измолва
коричка хляб; щом не от нас — от други.
Но аз не съм научена да моля
и нужда не съм имала да моля,
и ей ме — от безсъние и глад
едва крепя се, вие ми се свят,
а той държи ме будна и ме храни
със викове и грубости отбрани;
и най-ужасното е, че го върши
все ужким от любов, като че ли
ако подремна или глътна зальк,
ще заболeya или падна мъртва!
Върви, донес ми нещичко да хапна!
За ядене, каквото ще да бъде!

ГРУМИО

Едно говеждо бутче може би?

КАТЕРИНА

Чудесно, драги Грумио, донес го!

ГРУМИО

Не, то не е за жлъчни. По-добре
една пържола тлъстичка на скара.

КАТЕРИНА

Добре, любезни! Давай я насам!

ГРУМИО

Не, май и тя за жлъчката е вредна.
По-хубаво един бифтек с горчица.

КАТЕРИНА

Бифтек с горчица? Много го обичам!

ГРУМИО

Не, не, горчицата ще ви раздразни.

КАТЕРИНА

Тогава без горчица. Дай го тъй!

ГРУМИО

Е как? Бифтек не може без горчица!

КАТЕРИНА

Тогава със горчица! Както щеш!
Едното или другото, донес го!

ГРУМИО

Ще донеса горчица без бифтек.

КАТЕРИНА

Лъжец, измамник, махай се веднага!

Бие го.

Ще ми сервира имена на гозби!
Проклета да е цялата ви шайка,

задето подиграва се над мен!
Марш, вѣн оттука, казах! Вѣн, обесник!

Влизат Петручио, с блюдо, и Хортензио.

ПЕТРУЧИО

Добрутро, Кет! Изглеждаш малко тъжна.

ХОРТЕНЗИО

Е, как сме днес, мадам?

КАТЕРИНА

По-зле от вчера!

ПЕТРУЧИО

Главата горе! Усмихни се, мила!
За теб приготвих сам туй чудно блюдо
и ти го нося.

Поставя блюдото на ласата.

Сигурен съм, Кет,
че заслужава благодарността ти.
Как? Нито звук? Не ти харесва, значи?
Носи обратно! Жалко за труда!

КАТЕРИНА

Не моля ви се! Нека да остане!

ПЕТРУЧИО

Услугите изискват благодарност.
И тази също, като всички други.

КАТЕРИНА

Благодаря.

ХОРТЕНЗИО

Петручио, позор!
Госпожо, моля! Аз ще хапна с вас.

ПЕТРУЧИО (*настрани*)

Хапни и всичко омети докрая!...
Да ти е сладко, ангеле мой нежен!
И бързай, че след малко, злато мое,
ще тръгнем с теб към родния ти дом,
за да засвети той, когато влезеш,
от дипли, букли, брошки и браслети,
обувки, пуфки, джуфки и маншети,
подплати, вати, свили, ветрила
и тям подобни мили труфила...
Ти май привърши. Времето тече —
шивачът чака, за да облече
в съкровище от шушнещи коприни
най-кратката от всички Катерини!

Влиза Шивачът.

Шивачо, дай да видим твоя труд!

Влиза Шапкарят.

Най-първо роклята!... Шапкарю, влизай!

ШАПКАРЯТ

Това е шапката на госпожата.

ПЕТРУЧИО

Какво? Такава супена паничка?
Черпалка, подплатена с кадифе!
Пфу, пфу! Това е просто неприлично!
Кокосова черупка, дом на охлюв,
игралка, хлопка, бебешко качулче!

Я, махай, махай! Дай й по-голям а!

КАТЕРИНА

Не искам по-голяма! Искам тази!
Такива днеска носят всички дами!

ПЕТРУЧИО

И ти ще носиш, като станеш мила.

ХОРТЕНЗИО (*настрани*)

Кое то значи, утре по туй време!

КАТЕРИНА

Надявам се, че мога, господине,
и аз да взема думата за малко.
И ще я взема! Аз не съм дете!
Човеци по-добри от вас, и те
са ме изслушвали! Ако не щете,
ушите си със пръсти запушете.
Но по-добре злъчта си да излея,
отколкото да изгърмя от нея!

ПЕТРУЧИО

Да, права си! Не шапка, а мекица,
издул се кейк, мехур от кипнал крем!
Чудесно е, че двама не я щем!

КАТЕРИНА

Чудесно — нечудесно, не желая
да имам друга шапка! Само тая!

ПЕТРУЧИО

Да, срамота!... А сега да видим
и роклята. О, господи, помилуй!
Костюм от карнавален гардероб!
Това ръкав ли е? Това е топ!
И то добър калибър!... Рокля-торта!

И цяла в цепки, клъцки, дупки — сякаш
кадилница бръснарска^[45]! Ей, шивачо,
на туй ти как му казваш, дявол взел те!

ХОРТЕНЗИО

Горката Кет! На роклята е ред!

ШИВАЧЪТ

Вий сам ми казахте да я ушия
по модния навред в Европа стил.

ПЕТРУЧИО

Е, да, но ти си я опропастил!
„По модния“... Към майстора си скачай
и му кажи и той да ме прескача
във списъка на своите клиенти!
Не я желая! Махай я оттук!

КАТЕРИНА

Но тя е фина, стилна и изящна!
Не ви разбирам — искате, изглежда,
жена ви да прилича на плашило?

ПЕТРУЧИО

Да, точно тъй. И аз това му казвам!...
Ти няма да я правиш на плашило!

ШИВАЧЪТ

Но госпожата казва го на вас!

ПЕТРУЧИО

Чудовищно нахалство! Ах, ти, копче,
ти, метър, сантиметър, милиметър,
щурец, муха, бълха, нищожна гнида!
Да слушам от едно чиле обида
във къщи си! Търкаляй се навън,
пътувай, маскара със макара,

остатъче, отрязък недомерен,
пътувай, че с аршина по гърба
ще ти отмеря тъй, та да ме помниш!
Повтарям, роклята е похабена!

ШИВАЧЪТ

Грешите, ваша милост. Тя е точно
според поръчката, която даде
слугата Грумио на моя майстор!

ГРУМИО

А, ще прощаваш, майстора го няма!
Аз дадох плат и никакви поръчки!

ШИВАЧЪТ

А как ни казахте да я ушием?

ГРУМИО

Как иначе? Със игла и със конец!

ШИВАЧЪТ

Но искахте я с нарезки, нали?

ГРУМИО

Чуй, вземал ли си мерки и на други?

ШИВАЧЪТ

Безбройно много пъти!

ГРУМИО

Хубаво. Но не се опитвай сега да вземеш мярката и на мене.
Ти си шил много неща. Но хич недей се опитва да пришиеш сега
вината си на други! Повтарям, поръчах на майстора ти да нареже плата
и скрои рокля на госпожата, а не да нареже роклята и скрои номер на
мен, ergo^[46], ти лъжеш!

ШИВАЧЪТ

Ето копието от бележката. То ще каже!

ПЕТРУЧИО

Чети!

ГРУМИО

То ще каже една опашата лъжа, ако каже, че съм казал това, дето не съм го казал!

ШИВАЧЪТ

Първо: „свободно отпусната рокля“.

ГРУМИО

Господарю, ако съм казал „свободна и разпусната“, зашийте ме в подгъва и ме бийте с кълбо от гнил конец, докато пукна! Казах „рокля“ и толкоз!

ПЕТРУЧИО

Продължавай!

ШИВАЧЪТ

„С кръгла пелеринка“.

ГРУМИО

Пелеринката признавам.

ШИВАЧЪТ

„Ръкави — буфнати“.

ГРУМИО

Признавам два ръкава.

ШИВАЧЪТ

„...изящно изрязани“.

ПЕТРУЧИО

Ха, тука вече ти си я забъркал!

ГРУМИО

Погрешно тълкуване , синьор! „Изрязани“ значи „скроени“! Искан да кажа да ги скрои изящно и толкоз!... И ще го докажа върху тебе, нищо че си се бронира с този напръстник!

ШИВАЧЪТ

Няма грешка! Ако бяхме другаде, щях да те накарам да го признаеш!

ГРУМИО

Готов съм! Въръжи се с това копие... от бележката, дай на мене само метъра и не ми прощавай!

ХОРТЕНЗИО

Пази се, Грумио, ще те наниже!

ПЕТРУЧИО

Таз рокля, все едно, не е за мен...

ГРУМИО

Че то се знае, тя е за жена ви!

ПЕТРУЧИО

...Така че вдигай я и твоят майстор да я използва, както му се иска!

ГРУМИО

Да си посмял да я повдигнеш само, за да я ползва, както иска той!

ПЕТРУЧИО

Какъв е намека в тез твои думи?

ГРУМИО

Не намек, ами натвърд, господарю: да вдига роклята на госпожата,

за да я ползва други майстор! Пфу!

ПЕТРУЧИО (*настрани*)

Хортензио, бъди добър, кажи му,
че ще платиш, и изведи го вън!

ХОРТЕНЗИО

Шивачо, аз ще заплатя за всичко.
Не се сърди за остричките думи!
Върви! На майстора ти много здраве!

Шивачът излиза.

ПЕТРУЧИО

Какво пък, Кет! Ще идеш при баща си
и в тези скромни, ала честни дрехи.
Не дрехите — кесиите са важни;
и в дрипи благородството личи,
тъй както слънцето блести през облак.
Нима ценим ний свраката красива
над сивата невзрачна чучулига
или змията пъстра е за нас
по-мила от безцветната змиорка?
Не, драга Кет! И същото е с тебе.
Но ако чувстваш срам от таз премяна,
хвърли вината върху мен! Засмей се!
И весело да тръгнем за към вас!
Викни слугите! Нека ни очакват
с конете при оградата на парка.
Я, как сме с времето? Да, точно седем.
За обед преспокойно ще сме там.

КАТЕРИНА

Часът е, господарю, вече два —
и за вечеря там ще сме едва.

ПЕТРУЧИО

Дорде не стане седем твойто време,
ботуша си не ще поставя в стреме!
Я, виж я ти! Каквото да говоря,
извърша или готвя се да сторя,
все прави ми напук!... Отменям всичко!
Оставаме и няма да се мръднем,
додето не настъпи оня час,
за който, колко е, ще казвам аз!

ХОРТЕНЗИО

Тоз вече и на слънцето командва!

Излизат.

[45] „...кадилница бръснарска...“ — в бръснарниците през XVI в. поставяли метални съдини с продупчени капаци, в които горели ароматни смоли. ↑

[46] Ergo (*лат.*) — следователно. ↑

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

Падуа. Пред дома на Баптиста.

Влизат Транио и Странстващият учител, преоблечен като Винченцио.

ТРАНИО

Пристигнахме. Готови ли сте? Чукам!

УЧИТЕЛЯТ

Да, чукайте! Запомних си урока:
от Генуа той трябва да ме знае,
защото преди двадесет години
там заедно сме спали във „Пегас“.

ТРАНИО

Така. И само ролята играйте
с достойнство, като истински баща.

УЧИТЕЛЯТ

Не бойте се! Слугата ви пристига.
Предупредете го да не сглупи!

ТРАНИО

Направено е... Чувай, ей, Биондело!
Играта не забравяй: господинът
е мой баща!

БИОНДЕЛО

Не съм забравил нищо!

ТРАНИО

А съобщи ли на синьор Баптиста,
каквото бях ти казал за баща си?

БИОНДЕЛО

Да. Той е във Венеция, одето
очаквате го в Падуа за днес.

ТРАНИО

Умник! Дръж тука!... Ш-ш-шт!... Баптиста иде.
Синьоре, още по-тържествен вид!

Влизат Баптиста и Лученцио.

ТРАНИО

Щастлива среща, господин Баптиста!...
Това е нейният родител, татко!
Дарете ми наследствения дял,
за да получа скъпата си Бианка!

УЧИТЕЛЯТ

Не бързай, сине!... Драги господине,
пристигнал тук, да навестя длъжници,
от моя драг Лученцио узнах
за породилия се между него
и дъщеря ви случай на любов.
И като взех предвид доброто име,
с което вий се ползвате, и факта,
че момъкът обича дъщеря ви,
а тя пък него, аз реших да дам
съгласието си за таз женитба,
и ако тя и вам се вижда сгодна,
готов съм — след като доуточним
две-три подробности — да сметна вече
въпроса за напълно уреден.
Тъй ласкаво навред ви споменават,
че не желая с вас да съм дребнав.

БАПТИСТА

Синьоре, вярвайте, на мен се нрави

таз ваша деловита прямота.
Разбрах, Лученцио обича Бианка,
а пък и тя отвърща му с любов,
освен ако са лицемери двама,
каквито по земята други няма!
И затова, щом заявите тука,
че към сина си ще се отнесете
по бащински и ще обезпечите
жена му във достатъчен размер,
ще дам съгласието си веднага,
синът ви да получи дъщеря ми.

ТРАНИО

Благодаря, синьор! Къде тогава
да уговорим брачната спогодба
с подробните условия към нея?

БАПТИСТА

Не в нас, Лученцио. Стените тук
са с повече уши от всички други.
Дъртака Гремико слухти в съседство
и може всеки миг да ни прекъсне.

ТРАНИО

Тогава ви предлагам своя дом.
Баща ми е отседнал там и ние
ще уточним таз вечер всяко нещо
спокойно и добре. За дъщеря си
пратете тоз прислужник, а пък моят
нотариуса ще повика бързо.
Едно е лошо: че не съм подготвен
и хапването ще е доста скромно.

БАПТИСТА

Приемам. Камбио, кажи във къщи
на Бианка бързо да се облече!
И даже съобщи й, ако искаш,

че господин Винченцио дошъл е
и син му май ще стане неин мъж.

Лученцио отива към дъното.

БИОНДЕЛО

Ще моля боговете да са с него!

ТРАНИО

Ти тях ги остави, а сам побързай!

Биондело излиза.

Синьор Баптиста, следвайте ме, моля!
Ще бъде скромно, казах, но във Пиза
ще се отсрамим.

БАПТИСТА

Ида подир вас.

Транио, Странстващият учител и Баптиста излизат.

Лученцио иде напред. Биондело влиза отново.

БИОНДЕЛО

Камбио!

ЛУЧЕНЦИО

Какво има, Биондело?

БИОНДЕЛО

Видяхте ли как моят господар ви смигаше и ви се
усмихваше?

ЛУЧЕНЦИО

Е, какво от това?

БИОНДЕЛО

Е, нищо. Но той ме остави да ви разтълкувам поуката на тези негови знаци и знамения.

ЛУЧЕНЦИО

Почвай, проповеднико!

БИОНДЕЛО

Слушайте тогава: Баптиста не е опасен, тъй като преговаря сега с фалшивия баща на лъжливия син.

ЛУЧЕНЦИО

Е, и?...

БИОНДЕЛО

Вие пък сте пратен да заведете дъщеря му за вечеря.

ЛУЧЕНЦИО

Е, после?

БИОНДЕЛО

Старият свещеник на черквичката „Свети Лука“ е на ваши услуги по всяко време.

ЛУЧЕНЦИО

Е, какво от това?

БИОНДЕЛО

Не зная какво. Но може би ще е добре, докато те се занимават с недействителния договор, вие да си извадите над Бианка едно действително свидетелство „Cum privilegio ad imprimendum solum“^[47], тоест „първи да легнете и да си я печатате само вие“. Към черквата! Значи: свещеника, клисаря и неколцина почтени граждани за свидетели! Но ако ваша милост не е завчас готов, кажете си тогава: „На добър час, любов!“

Тръгва си.

ЛУЧЕНЦИО

Чакай, Биондело!

БИОНДЕЛО

Няма какво да чакам. Знам една мома, която успя да се омъжи, додето да наскубе в двора магданоз за заешкото си. И вие можете да сторите така, синьоре. С което си вземам сбогом от вас. Моят господар ми нареди да отида до „Свети Лука“, за да кажа на свещеника да ви посрещне, щом пристигнете с притурката си.

Излиза.

ЛУЧЕНЦИО

Щом аз я искам, а и тя ме иска,
защо боя се да поема риска?
За нея ме изпратиха. Слуга съм.
Ще ме изпъдят, ако не сколасам!

Излиза.

[47] „Cum privilegio ad imprimendum solum“ (лат.) — всички права за печат строго запазени. ↑

ПЕТА СЦЕНА

Път сред полето.

Влизат Петручио, Катерина и Хортензио.

ПЕТРУЧИО

На път! Напред! Отново към баща ти!...
Как чисто свети пълната луна!

КАТЕРИНА

Луна? Каква луна? Това е слънце!

ПЕТРУЧИО

Аз казах вече: „пълната луна“!

КАТЕРИНА

Но аз пък зная, че това е слънце!

ПЕТРУЧИО

Кълна се във сина на мойта майка,
което значи в себе си самия,
че туй в небето, докато не стане
луна, звезда, каквото кажа аз,
не тръгваме! Обръщайте конете!
Ще прекослови! Все ще прекослови!

ХОРТЕНЗИО

Недейте спори, ще се върне пак!

КАТЕРИНА

Да продължим, пък нека то да бъде
луна, звезда, каквото ви се иска;
ако за вас е лоена угарка,
угарка то ще бъде и за мен.

ПЕТРУЧИО

Луна е, казах!

КАТЕРИНА

Точно тъй, луна е.

ПЕТРУЧИО

Не, лъжеш! Туй е божието слънце!

КАТЕРИНА

Да, божието слънце е — о, боже! —
но ако вий го искате луна,
луна ще бъде то, и то такава
изменчива като самия вас.
Каквото го поискате, ще става
и точно тъй ще го наричам аз!

ХОРТЕНЗИО

Честито, братко! Боят е спечелен!

ПЕТРУЧИО

Напред тогаз! Към кеглите направо
ще се търкаля топката, не както
й скимне да криви... Но някой иде!

Влиза Винченцио.

Къде така, госпожице прекрасна?...
Признай си, Кет, че досега не си
съзирала подобна хубавица!
О, таз борба на румено и бяло
по свежите й момински ланити!
Кои звезди небето озаряват
тъй, както тез очи лика й чуден!
Добро ви утро, прелестна девойко!

За хубостта ѝ целуни я, Кет!

ХОРТЕНЗИО

„Девойка“! Ще побърка и старика!

КАТЕРИНА

О, росна, свежа, ласкава девойко,
къде отиваш и отде си ти?
Блазя на тез, които са създали
творение неземно като теб,
и дважд блазя на оня, за когото
родена си да му сладиш леглото!

ПЕТРУЧИО

Какво говориш, Кет! Та ти си луда!
Това е сух, прегърбен, сбръчкан старец,
а не девойка, както казваш ти!

КАТЕРИНА

Ах, извинете, беловласи старче!
В очите ми, ужасно заслепени
от... слънцето, природата изглежда
тъй зеленикава, че ми се струват
и дядовците млади и зелени.
Сега прозрях почтената ви възраст
и моля грешката ми да простите!

ПЕТРУЧИО

Простете ѝ, достопочтени старче,
и ни кажете де сте се отправил —
ако една е нашата посока,
с охота ще ви имаме за спътник.

ВИНЧЕНЦИО

Синьоре млад, игрива хубавице,
макар и още смаян, ще ви кажа:
пизанец съм, Винченцио на име

и тръгнал съм за Падуа, където
живее син ми.

ПЕТРУЧИО

Как се казва той?

ВИНЧЕНЦИО

Лученцио, синьор.

ПЕТРУЧИО

Щастлива среща
за мен и за сина ви, мили татко!
И ви наричам тъй освен от почит
към възрастта ви, още и по родство:
това е тук жена ми, а синът ви
навярно вече мъж е на сестра й.
Не се учудвайте, не се плашете —
родът е тежък, славата добра,
баща й е добре откъм пара,
а тя самата е жена достойна
за който и да бъде благородник.
Да се прегърнем и да продължим
към Падуа, където, знам, синът ви,
щом види ви, ще скочи до небето!

ВИНЧЕНЦИО

Но вярно ли е туй или на подбив
ме вземате със цел да съкратите
по този начин дългия си път?

ХОРТЕНЗИО

Не, старче, тъй е. Този път не лъжат.

ПЕТРУЧИО

Вървете с нас и ще се уверите!
Шегата ни при срещата, разбирам,
ви пълни с недоверие към нас.

Всички освен Хортензио излизат.

ХОРТЕНЗИО

Сега напред към моята вдовица!
Петручио изпълни ме с кураж —
когато с нея срещнем се двоица,
щом тя инат е, аз ще бъда дважд!

Излиза.

ПЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Падуа. Пред дома на Лученцио.

Влизат: Гремио и след него — без той да ги види — Биондело, Лученцио и Бианка.

БИОНДЕЛО

Сега бързо и тихо, синьоре! Свещеникът е готов!

ЛУЧЕНЦИО

Летя, Биондело! Ти може да им потрябваш — влизай си!

Излиза с Бианка.

БИОНДЕЛО

Не, докато не ги видя да влизат в черква, никакво влизане
вкъщи!

Излиза.

ГРЕМИО

Къде се бави този щур учител!

Влизат Петручио, Катерина, Винченцио, Грумио и Слуги.

ПЕТРУЧИО

Това е входа. Тук живее син ви.
А моят тъст е долу към пазара.
Довиждане! Оставяме ви тук.

ВИНЧЕНЦИО

Не може тъй раздяла без почерпка.
В тоз дом, аз мисля, бих могъл да каня,

а все ще има нещо да похапнем.

Чука.

ГРЕМИО

Заети са и трудно ще ви чуят.

На прозореца се показва Странствацията учител.

УЧИТЕЛЯТ

Кой блъска, сякаш иска да изкърти вратата?

ВИНЧЕНЦИО

Вкъщи ли е синьор Лученцио, господине?

УЧИТЕЛЯТ

Вкъщи е, но сега не може да разговаря с никого.

ВИНЧЕНЦИО

А ако този никой му носи стотина-двеста дуката, колкото да го позарадва?

УЧИТЕЛЯТ

Задръжте си дукатите! Лученцио няма да има нужда от тях, докато съм жив!

ПЕТРУЧИО

Нали ви казах, синът ви е общ любимец в Падуа!... Слушайте, синьоре, да оставим тези усукани духовитости и моля ви, съобщете на синьор Лученцио, че баща му, току-що пристигнал от Пиза, го чака пред тази врата.

УЧИТЕЛЯТ

Лъжеш! Баща му отдавна е пристигнал от Пиза и те гледа от този прозорец.

ВИНЧЕНЦИО

Да не би да си ти случайно?

УЧИТЕЛЯТ

Да, господине, ако може да се вярва на майка му!

ПЕТРУЧИО (*към Винченцио*)

Какво значи това, старче? Няма по-грозно мошеничество от рисвояването на чуждо име!

УЧИТЕЛЯТ

Дръжте негодника! Той се представя за мен! Искан да измами някого!

Влиза отново Биондело.

БИОНДЕЛО

Оставих младоженците в черквата. Да им даде господ щастливо плаване!... Оле-ле! Старият ми господар! Сега я втасахме!

ВИНЧЕНЦИО

Ей, ти, обеснико, я ела насам!

БИОНДЕЛО

Бих предпочел да си остана тук, господине!

ВИНЧЕНЦИО

Какво, проклетнико? Да не си ме забравил?

БИОНДЕЛО

Забравил? Не, господине. Как мога да ви забравя, като не съм ви виждал никога в живота си!

ВИНЧЕНЦИО

Ах, ти, пладнешки разбойнико! Значи, не си виждал Винченцио, бащата на господаря си?

БИОНДЕЛО

Кого? Моя стар почтен господар? Разбира се, че съм го виждал, господине! И сега го виждам горе на прозореца.

ВИНЧЕНЦИО

А, значи, така било!

Бие го.

БИОНДЕЛО

Помощ! Помощ! Един луд иска да ме пребие!

Излиза.

УЧИТЕЛЯТ

На помощ, синко! На помощ, синьор Баптиста!

Скрива се.

ПЕТРУЧИО

Да изчакаме, Кет! Да видим как ще свърши тази разправия!

Двамата се отдръпват встрани.

Влизат Учителят, Баптиста, Транио и Слуги.

ТРАНИО

Кой сте вие, господине, та си позволявате да биете моя прислужник?

ВИНЧЕНЦИО

Кой съм аз ли, господине? А кой сте вие, господине? О, богове безсмъртни! И как се е докарал негодника! Копринена камизола, кадифени гащи, алена мантия и шапка до небето! О,

разориха ме! Разориха ме! Докато аз треперя над гроша вкъщи, синът ми и слугата пръскат моите пари в университета!

ТРАНИО

Какво? Какво е станало?

БАПТИСТА

Какво има? Луд ли е?

ТРАНИО

Господине, вие имате вид на трезв и благороден старец, но говорите като побъркан. Какво ви засяга дори да нося злато и бисер? Благодарение на моя баща мога да си го позволя.

ВИНЧЕНЦИО

На твоя баща ли? Ах, кучи сине! Баща ти кърпи корабни платна в Бергамо!

БАПТИСТА

Имате грешка, синьор! Нещо бъркате! Простете, но как се казва, според вас, господинът?

ВИНЧЕНЦИО

Как се казва ли? Аз ли няма да знам как се казва, като съм го отгледал в кухнята си от тригодишен и още тогава се казваше Транио!

УЧИТЕЛЯТ

Махай се, изкуфяло магаре! Той се казва Лученцио и е мой единствен син и наследник на всички имоти, които аз, Винченцио от Пиза, притежавам.

ВИНЧЕНЦИО

Лученцио? Боже, той е убил господаря си! Дръжте го! Не го пускайте! Обвинявам те в името на дожа! О, моят син! Моят син! Кажи, убиецо, къде е син ми Лученцио!

ТРАНИО

Викнете стражата!

Влиза Страж.

Капитане, откарай този смахнат дъртак в затвора!... Татко Баптиста, погрижете се, моля ви, да бъде извикан пред съда!

ВИНЧЕНЦИО

Мен в съда? Мен в затвора?

ГРЕМИО

Стой, капитане! Няма да го водиш никъде!

БАПТИСТА

Не се месете, синьор Гремио! Капитане, води го!

ГРЕМИО

Синьор Баптиста, внимавайте да не ви забъркат в мръсна история! Бих се закълел, че този е истинският Винченцио!

УЧИТЕЛЯТ

Закълни се де!

ГРЕМИО

Не мога!

ТРАНИО

Може би и аз не съм Лученцио, а?

ГРЕМИО

Не, вас ви знам, че сте.

БАПТИСТА

Махай го този дъртак, казах! В затвора!

ВИНЧЕНЦИО

Ах, как онеправдават чужденците!
О, ти, обесник, урод, негодяй!

Влизат отново Биондело, Лученцио и Бианка.

БИОНДЕЛО

Загубени сме! Ей го! Отказвайте се от него, отричайте се от него или работата ни е спукана!

ЛУЧЕНЦИО *(коленичи)*

Простете, мили татко!

ВИНЧЕНЦИО

Синко! Жив!

Биондело, Транио и Странстващият учител побягват.

БИАНКА *(коленичи)*

Простете, скъпи татко!

БАПТИСТА

За какво?

Лученцио къде е?

ЛУЧЕНЦИО

Ей го тук.

Лученцио, син истински на този
най-истински Винченцио пред вас.
Аз тайно с дъщеря ви се венчах,
докато явно във очите прах ви
хвърляха престореници разни.

ГРЕМИО

Ах, шайка от хъшлаци безобразни!

ВИНЧЕНЦИО

Къде е Транио? О, дързък шут!
Да прави господаря си на луд!

БАПТИСТА

Но тоз е Камбио и никой друг!

БИАНКА

Лученцио е той и мой съпруг!

ЛУЧЕНЦИО

Такива превращения извършва
мощта на любовта. Заради Бианка
на Транио, прислужника ми, ранга
аз взех със радост, той прие със радост
като Лученцио да ме замести
и тъй накрая влязох аз щастливо
във пристана на висшето блаженство.
Той вършеше каквото аз му казвах —
простете му заради мене, татко!

ВИНЧЕНЦИО

Ще му отрежа аз носа на него!
Разбойник! Ще ме праща във затвора!

БАПТИСТА (*към Лученцио*)

Но вий сте се венчали с дъщеря ми,
преди съгласие да съм ви дал!

ВИНЧЕНЦИО

Спокойно! Ще останете доволен!
Аз влизам — имам едного да бия!

Излиза.

БАПТИСТА

Пък аз — една лъжа да доразкривя!

Излиза.

ЛУЧЕНЦИО

Не бой се, Бианка, ще му минат тия!

Излиза заедно с Бианка.

ГРЕМИО

Пък аз, понеже в брака не успях,
ще вляза също, да похапна с тях.

Излиза.

Петручио и Катерина идат напред.

КАТЕРИНА

Да влезем ли и ний да видим края?

ПЕТРУЧИО

Добре, но по-напред една целувка!

КАТЕРИНА

Как, тука, на открито, сред града?

ПЕТРУЧИО

Защо, нима от мене те е срам?

КАТЕРИНА

О, не! Но ме е срам да ви целуна.

ПЕТРУЧИО

Тогаз обратно!... Грумио, конете!

КАТЕРИНА

Една! Съгласна! Само останете!

ПЕТРУЧИО

Една — една! И тя е сладко нещо,
когато бъде върната горещо!

Излизат.

ВТОРА СЦЕНА

Падуа. В дома на Лученцио.

Влизат: Баптиста, Винченцио, Странстващият учител, Лученцио, Бианка, Петручио, Катерина, Хортензио и Вдовицата.

Транио, Биондело, Грумио и Слуга внасят десерта.

ЛУЧЕНЦИО

Най-сетне несъгласните ни звуци
се помириха, битката утихна
и иде миг с усмивка да погледнем
към минали беди и страхове.
Баща ми, Бианка, покани учтиво,
тъй както аз учтиво каня твоя!
Петручио, мой братко, сестро Кет,
Хортензио, и вий, вдовичке, моля!
Тез лакомства, вина и плодове
ще подсладят утайката от жлъч —
седнете да побъбрим и похапнем!

Сядат на трапезата.

ПЕТРУЧИО

Седи и яж, седи и яж... Е, стига!

БАПТИСТА

Обича Падуа да се раздава!

ПЕТРУЧИО

Да, тя на мен добър подарък даде!

ХОРТЕНЗИО

Дано окаже се добър и моят!

ПЕТРУЧИО

Хортензио от нея май се плаши!

ВДОВИЦАТА

Кой? Мене той да сплаши? Как пък не!

ПЕТРУЧИО

Слуха ви е, изглежда, малко твърд —
от вас е той уплашен чак до смърт!

ВДОВИЦАТА

За кривогледия са всички криви!

КАТЕРИНА

Което значи?

ВДОВИЦАТА

Значи, че на мъж ви
му дадох туй, което си поиска!

ПЕТРУЧИО

Сама признава, че била ми дала!
Хортензио, как гледаш на това?

ХОРТЕНЗИО

А, вие искате и да ви гледам!

ПЕТРУЧИО

Отлично! Целунете го, вдовичке!

КАТЕРИНА

„За кривогледия са всички криви“ —
какво туй значи?

ВДОВИЦАТА

Значи, че мъжът ви,

от вас изхождайки, за мене брътви.
Това е смисъла.

КАТЕРИНА

Съвсем безсмислен!

ВДОВИЦАТА

Като за вас!

КАТЕРИНА

Защото с вас говоря!

ПЕТРУЧИО

Дръж, Кет!

ХОРТЕНЗИО

Дръж, мила!

ПЕТРУЧИО

Ловя се на бас,
че мойта Кет ще я свали завчас!

ХОРТЕНЗИО

Не, туй със нея ще го свърша аз!

ПЕТРУЧИО

Да пием за успеха ти тогаз!

Пие.

БАПТИСТА

Харесват ли ви тези остроумци?

ГРЕМИО

Добре се чукат!

БИАНКА

Чукайте и вие,
че инак някой духовит човек,
току решил, че рога ви е мек!

ВИНЧЕНЦИО

Я, тази срамежливка се събуди!

БИАНКА

За мъничко. И ще заспи отново.

ПЕТРУЧИО

А, не! Не се ловете на играта
като не искате да ви оципят!
Ще изтърпите няколко стрели!

БИАНКА

Не съм аз лов за вас. И като птичка
ще хвъркна до съседната горичка.
Преследвайте ме, опнали лъка!
И вий елате, моля!

Излиза заедно с Катерина и Вдовицата.

ПЕТРУЧИО

Изхвърча!
„Синьоре“ Транио, в туй пъстро пиле
и вие май се целихте напразно.
За здравето на лошите стрелци!

ТРАНИО

О, не! Синьор Лученцио ме пусна
да гоня дивеча му, без надежда,
че сам ще гризна мъничко от него!

ПЕТРУЧИО

Добро сравнение, но с кучи дъх.

ТРАНИО

Възможно, но за вашето сърне,
говори се, че казвало: „Сър, не!“

БАПТИСТА

Охо, Петручио, не беше лошо!

ЛУЧЕНЦИО

Благодаря ти, Транио. Уби го!

ХОРТЕНЗИО

Признай си, че стрелата те засегна!

ПЕТРУЧИО

Одраска ме, но тъй като отскочи,
на бас ловя се десет към едно,
че двама сте нанизани от нея.

БАПТИСТА

Не, зетко мой, шегата настрана,
уверен съм, че твоята жена
безспорно е най-опака от трите.

ПЕТРУЧИО

Не съм съгласен и се обзалагам:
да викне всеки своята съпруга
и нека тоз, чиято половинка
е най-покорна и яви се първа,
да обере на другите парите!

ХОРТЕНЗИО

Добре! На колко?

ЛУЧЕНЦИО

Двадесет дуката!

ПЕТРУЧИО

Това залог е за сокол, за куче!
Аз слагам за жена си петократно!

ЛУЧЕНЦИО

Тогава сто!

ХОРТЕНЗИО

Добре!

ПЕТРУЧИО

На бас! Решено!

ХОРТЕНЗИО

Кой почва?

ЛУЧЕНЦИО

Нека аз! Биондело, бягай
кажи на госпожата си да дойде!

БИОНДЕЛО

Разбрано!

Излиза.

БАПТИСТА

Синко, петдесет дуката
от твоите поемам аз!

ЛУЧЕНЦИО

А, не,
печалбата си искам цяла!

Влиза отново Биондело.

Е?

БИОНДЕЛО

Тя каза, господарю, че била
заета и не можела да дойде.

ПЕТРУЧИО

Какво? „Не можела“? Нима
това е отговор?

ГРЕМИО

О, да! И мил все пак.
Ще видим после вашия капак!

ПЕТРУЧИО

Ще видим!

ХОРТЕНЗИО

Ей, Биондело, замоли
жена ми тук да се яви за малко!

ПЕТРУЧИО

А, „замоли“! Така и баба знае
да я извика!

Биондело излиза.

ХОРТЕНЗИО

Твоята, боя се,
и с молене не ще се появи!

Влиза отново Биондело.

Защо си сам?

БИОНДЕЛО

Защото госпожата
ми каза, че си правите шега и затова
тя нямало да дойде.

ПЕТРУЧИО

Как? „Нямало“? Това е дважд по-зле!
О, нетърпим, непоносим позор!
Я, Грумио, кажи на госпожата,
че заповядвам ѝ да дойде тук!

Грумио излиза.

ХОРТЕНЗИО

Знам как ще отговори.

ПЕТРУЧИО

Как?

ХОРТЕНЗИО

„Не искам!“

ПЕТРУЧИО

И толкова по-зле за мен тогава!

Влиза Катерина.

БАПТИСТА

О, господи, помилуй! Катерина!

КАТЕРИНА

Съпруже, викали сте ме?

ПЕТРУЧИО

А где са
жената на Хортензио и Бианка?

КАТЕРИНА

Приказват си пред огъня в салона.

ПЕТРУЧИО

Извикай ги при техните мъже!
Ако не щат, докарай ги с въже!
Върви, върви и тук ги довлечи.

Катерина излиза.

ЛУЧЕНЦИО

Не ме ли мамят двете ми очи?

ХОРТЕНЗИО

Какво ли таз промяна предвещава?

ПЕТРУЧИО

Какво ли? Мъжка власт, управа здрава,
любов и справедливост, мир и радост,
изобщо само хубави неща!

БАПТИСТА

Щастлив бъди, Петручио любезни!
Печалбата е твоя. Но към нея
аз двайсет хиляди ще ти прибавя —
за друга дъщеря отделна зестра,
понеже тази тук не е онази!

ПЕТРУЧИО

Не, искам тоз облог да го спечеля
с по-сигурни свидетелства, че тя
е станала безропотна и кротка!

Влиза Катерина, водейки Бианка и Вдовицата.

Погледайте я как спокойно води

и кара тези ваши две женички,
които ни се водят, ни се карат!...
Но тази шапка, Кет, не ти приляга!
Каква дрънкулка! Хвърляй я веднага!

Катерина хвърля шапката си.

ВДОВИЦАТА

Съпруже, вий не ще ме доведете
до този жалък смехотворен вид!

БИАНКА

О, боже, колко глупаво покорство!

ЛУЧЕНИЦИО

Бих искал да е глупаво и твойто —
умът му днес ми струва сто дуката!

БИАНКА

Щом глупаво заложил сте на него!

ПЕТРУЧИО

Я, Кет, кажи на тези две съпруги
какво дългът им към мъжа налага!

ВДОВИЦАТА

Шегувате се! Ний не щем уроци!

ПЕТРУЧИО

Започваш ли? И с нея най-напред!

ВДОВИЦАТА

Да е посмяла!

ПЕТРУЧИО

Кет ли? Почвай, Кет!

КАТЕРИНА

Я стига гъна лъковете вежди
и стига мята погледи-стрели
към своя крал, управител, владетел!
Гневът петни те, както скрежът — листа,
грози те, както вихърът — цвета!
Жената гневна е размътен извор,
лишен от хубост, кален, грозен, гаден,
към който никой, па макар и жаден,
не се навежда да отпие глътка.
Мъжът е твой глава, живот, закрилник,
вседържец неоспорван. Той те храни
със труд опасен по море и суша,
не мигва в бурни нощи, в ледни дни,
докато ти почиваш си на топло,
спокойно защитена; и очаква
от тебе хубост, кротост и любов —
отплата дребна за огромен дълг.
Каквото поданик дължи на трона,
това дължи жената на мъжа си,
и щом отхвърля, сопната, свадлива,
съпружеската воля справедлива,
не е ли нейното измяна, бунт,
предателство към любещия крал?
Срамувам се, че някои глупачки
опитват се война да обявяват,
наместо да склонят глава за мир!
Защо им са надмощие и власт
наместо дълг, покорство, нежна страст?
Снагата на жената крехък съд е.
Защо е тъй? Не е ли, за да бъде
и вътре съдържанието цяло
в съгласие със нежното й тяло?
О, вие, заядливи ниски твари!
И аз до вчера само бях такава
високомерна, горда, вироглава,
и да отвърщам беше в моя нрав

на дума с дума и на гняв със гняв,
ала видях: мощта ни е измама,
а копията — стръкчета от слама,
и се стремим напразно ний натам,
където е отказан пътят нам.
И затова съветвам ви и двете:
безплодните си гордости смирете
и всяка да простре в тържествен знак
ръката си под мъжовия крак!
Самата аз съм на това готова,
щом иска той свидетелство такова!

ПЕТРУЧИО

Чудесно! Дай да те целуна, Кет!

ЛУЧЕНЦИО

Блазя ви! Ще ви слуша занапред!

ВИНЧЕНЦИО

Добрата дъщеря е чиста радост!

ЛУЧЕНЦИО

А лошата жена е чиста гадост!

ПЕТРУЧИО

Сега в леглото, мила! Съпрузи тук сме трима,
но между тях щастливец един-единствен има!

Към Лученцио.

Макар че тъй покорна изглеждаше ни Бианка,
боя се, че за месец ще станете на сянка.
Приятна нощ на всички!

Излиза заедно с Катерина.

ХОРТЕНЗИО

Жени! Уж зла, а чудно как лесно се смири!

ЛУЧЕНЦИО

Уви, май по е трудно, когато са добри!

Излизат.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.